

Tarjáni Városlakó

TARTALOM

IRODALOM

4 NAGY PÁL: „LA VIE QUI M'A VECU”

STRATÉGIA

7 KILÁBALNA A MÉLYSÉGBŐL A VÖLGYVÁROS

HATÁROK NÉLKÜL

13 NÓGRÁDI GEOPARK

TERMÉSZET

17 ERDŐ A VÁROSBAN – VÁROS AZ ERDŐBEN

FILM

20 A CSEND HANGJAI

SCI-FI

24 TUDOMÁNYOS, HUMÁNUS ÉS FANTASZTIKUS

MŰVÉSZET

27 RÓNART

MÚLTIDÉZŐ

31 A MÓR STÍLUSÚ ÉPÜLET

KULTÚRA

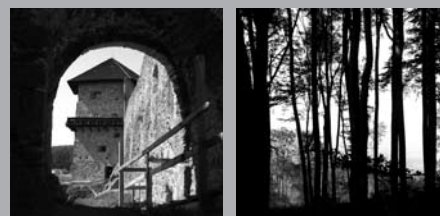
33 HAZATÉRÉS PALÓCFÖLDRE

SZTÁRVENDÉG

34 NEM FÉL SENKITŐL A VASÖKLŰ BAJNOK

SPORT

35 ÉLVONALBA TÖRNEK A KOSARASOK!

Közéletről és kultúráról Salgótarjánban ■ TARJÁNI VÁROSLAKÓ ■ 2008/3. (9. szám) ■ ISSN szám: 1788-3741 ■ Ára: 400 Ft

Lapalapító: Ercsényi Ferenc,
a szerkesztőbizottság elnöke

Szerkesztőség
Főszerkesztő: Balás Róbert
Képszerkesztő: Kovács Bodor Sándor
Környezet: Drexler Szilárd
Tördelőszerkesztő: Moravszki András

Weboldal: varoslako.extra.hu
E-mail cím: varoslako@yahoo.com

Címlapon: Nyár (fotó: Kovács Bodor Sándor)
Belső borítón: Bakos Tamara munkája
Hátsó-belső borítón: Losonci út (fotó: K.B.S.)
Hátlapon: Salgó vára (fotó: K.B.S.)

Kiadja: EF-Team Bt., Salgótarján
az ügyvezető
Postacím: 3104 Salgótarján, Hősök útja 10/a.
Nyomda munkálatok: Runner Média Kft., Balassagyarmat
Felelős vezető: Hajdú József

Lapunk megjelenését a Szabó Miklós Tudományos Ismeretterjesztő, Kutatási és Oktatási Szabadelvű Alapítvány támogatta.

Köszönet a lapszám elkészítésében nyújtott segítségéért

Baráthi Ottónak, Cs. Sebestyén Kálmánnak, Dr. Fancsik Jánosnak, Gáspár István Gábornak, Horváth Tamásnak, Kimnek, Nagy Pálnak, a Nógrád Történeti Múzeumnak, Sály Zoltánnak, Valach Enikőnek

FOTÓ: K.B.S.

„ITT VOLT A HELYEM; JOGOM VOLT ITT ÉLNI,
JÓL ÉREZTEM MAGAM”

LA VIE QUI M'A VECU (BEVEZETŐ)

> NAGY PÁL

Egy könyvet, amely egy élet történetét mondja el, nehéz pár szóban bemutatni.

Ezért kiemelek néhány problémát, amely itt és most érdekes lehet.

Itt Salgótarjában, szülővárosomban két dologról szeretnék röviden szólni: szűkebb pátriámhoz való viszonyomról, valamint a kétnyelvűségről, a kettős állampolgárságról, a kettős identitásról.

A szülőföld (a szó mindkét tagja ősi finnugor örökség, a 11., 12. században már használták őket eleink): lényegre törő szó, jelzi, hogy életre keltünk, megszülettünk, s a föld az otthonunk, itt kell élnünk. Nekem ez a táj a Szülőföldem, Salgótarján és vidéke. Nógrádi vagyok, ámbár nem vagyok palóc; szüleim az Alföldről, illetve a Szilágyságból jöttek erre a vidékre, a múlt század harmincas éveiben. A Rökkanttelepen születtem, 1934-ben.

Hét éves koromig olyan volt nekem ez a táj, ez a hely, mint amilyenek a költők látják a szülőföldet.

Messze setétedik már a Ság teteje,
Ezentúl elrejtje a Bakony erdeje,
Szülőföldem, képedet
- éneklí méltóságteljesen Berzsenyi.

Szülőföldem szép határa!
Meglátlak-e valahára?
- írja nosztalgikusan Kisfaludy Károly.

Gyermekkorom, áldott gyermekkorom,
Te, hontalan, hozzád kiáltozom!
- mondja Kosztolányi.

Itt volt a helyem; jogom volt itt élni; jól éreztem magam.

Hét éves koromban azonban korcsolyabalesetet szenvedtem, amelynek csontvelőgyulladás lett a vége. Hatszor operálták sípcsontomat, tudom tehát, mi a velőkig ható fájdalom. Mégsem ez, mégsem a testi, fizikai megpróbáltatás hagyott végleges, kitörülhetetlen nyomot életemben, hanem a lelki.

A lelki megpróbáltatások a második világháborúval kezdődtek – ekkor már nyolc-tíz éves voltam. Erről részletesen írtam visszaemlékezés-kötetemben, ezért csak megemlítem, hogy Salgótarjától a múlt hét, hét és negyed évtizedben sok jót és sok sebet kaptam.

Mert, mint a hajdani költő, Babits Mihály mondja: szülőhelyem, mint a látóhatáromat beterítő égbolt, elkísért egész életem folyamán.

Kit elhagytam: szülőhelyem!
S ki jöttél mindenütt velem:
ég! Küldj egy madarat!
- írja Babits.

Ha másért nem, már csak azért is jött velem szülőhelyem, mert Franciaországban is gyakran be kellett diktálnom, hol születtem. Hányszor kibetűztem nevedet, szülővárosom, Salgótarján! A két ékezetet persze a franciák soha nem tették ki; ha én írtam le az értetlenkedő hivatalnoknak a város nevét, én természetesen ékezettel írtam.

S ha már mindenütt jött velem szülőhelyem, megpróbáltam vele különbékét kötni. Hazalátogatásaim során le-leutaztam Tarjánba, s inkognitóban sétáltgattam a város jól ismert utcáin. Aztán, vesztremre, 1978 áprilisában „hivatalosan” is szülővárosomba utaztam, 25 éves érettségi találkozáskorra, ahol is a rendőrség letartóztatott, s néhány rendkívül kellemetlen órát töltöttem a városi, illetve a megyei rendőrkapitányságon.

Aztán jött a rendszerváltás, a Nagy Imre-emlékérem, a Madách-díj (1991-ben), Nógrád megye díszpolgársága (1994-ben), a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje (1995-ben), a József Attila-díj (2000-ben). Úgy éreztem, végre végleg kibékültem szülőhazámmal és szülővárosommal, Salgótarjánnal, és végre hazataláltam.

Nem így történt.

Amikor három vagy négy évvel ezelőtt közvetett úton megkérdezték, hogy elfogadnám-e Salgótarján város díszpolgárságát, örömmel mondtam igent. Azután az illetékesek úgy döntöttek, hogy nem érdemlem meg a díszpolgárságot, s csak egy „Pro Cultura” emlékérmét kapok. Nem jöttem el Tarjánba, nem vettem át ezt az érmet. Elvégre sorrend is van a világban, egy tisztikereszt, egy József Attila-díj után nem lehet visszafelé masírozni.

Nem tudom, itt ülnek-e a teremben azok, akik – nyilván politikai okok miatt – leszavazták díszpolgárságomat, de nem is érdekel. Továbbra is szülővárosomként tisztetem Salgótarját, szeretem itt élő derék barátaimat. Ha nem is díszle, de polgára vagyok ennek a városnak, közöm van hozzá, szép emlékeimtől senki és semmi nem tud megfosztani!

A konfliktusokat feledve szeretettel írtam Salgótarjánról három kötetes ön-életrajzomban, s most annak francia változatában is. A francia olvasó az én könyvemből fog először bővebben hallani Salgótarjánról, itt látja először a város fényképét.

De tanúskodtam az 1956-os magyar forradalomról és szabadságharcról is: 50 oldalt írtam róla, s külön alfejezetben elemeztem, milyen hatása volt Franciaországban a magyar ötvenhatnak.

Miért mondtam el mindezt? Nem a díszpolgárságért! Esterházy Péter, az ismert író állítólag azt mondta a rendszerváltás után: „kastélyt vissza nem veszek”. Én viszont azt mondom: Salgótarjában díszpolgárságot nem fogadok el!

Azért mondtam el mindezt, hogy kedves hallgatóságom, a tarjáni polgárok lelkére kössem: a múlt tévedéseivel, hibáival egyszer s mindenkorra le kellene számolni Salgótarjában is! Nem szabad az apák vétkeit a gyermekekben megtorolni; nézeteiért, bőrszínéért, vallásáért senkit nem szabad bántani, támadni, üldözni! Befogadó és nem kizáró nemzeti érzésre, lokálpatriotizmus-

ra van szükségünk! Nem széthúzásra, gyűlölködésre, nemzeti hisztériára, hanem összetartásra, toleranciára. A mai magyar politikai megosztottságot döbbenet figyelem, a politikai ellenfél ellenségként való kezelését mélyen elítélem: ez a magatartás ellentmond minden európai normának, s méltatlan a magyarság múltjához és jelenéhez, és kompromittálja az ország jövőjét is!

S ezzel már a második problémakör kellős közepén: Európánál vagyunk. A két-, illetve többnyelvűségénél, a kettős kötődésénél, a helyzetünkben – helyzetemből – adódó közvetítő szerepnél. Büszke vagyok salgótarjáni magyar eredetemre, de ugyanilyen büszke vagyok kettős identitásomra is! Ötven éve élek Párizsban, de ma is magyarnak vallom magam, magyar anyanyelvűnek. Ugyanakkor francia is vagyok: „civilben” franciatanár, kétnyelvű író. Mindkét hazám, mindkét közösségem legjobb tulajdonságait igyekszem fölerősíteni magamban, erőnyeit gyakorolni, hibáitól megszabadulni. Egyformán büszke vagyok arra, hogy Európában, egyedülálló módon, Erdélyben már a XVI. században, Bethlen Gábor idején megvalósult a vallásszabadság, a teljes vallási tolerancia; ugyanakkor magamévá tettem a francia forradalom univerzális emberi magatartást meghatározó jelszavait: liberté, egalité, fraternité. A szabadság, egyenlőség, testvériség eszménye az én eszményem is.

Amikor irodalomról, művészetről vitatkozom, akkor is a jót, a legjobbat próbálom kiemelni és támogatni mindkét nép, mindkét nyelv természetéből. Középes költők és írók műveit nem érdemes fordítani, még akkor sem, ha úgynevezett „nemzeti” értékeket képviselnek. Azokat támogatom, azokat fordítom, akik egyetemes emberi értékeket képviselnek, szinkronban voltak és ma is szinkronban vannak Európával, a világ irodalmával, művészetével. A múltból Balassit, Zsámboky Jánost, Kalmár Györgyöt; a közelmúltból Kassák Lajost, Szentkuthy Miklóst, Weöres Sándort. Csontváry nevét próbálom bevinni a nyugati köztudatba, hogy előbb-utóbb elérje Bartók Béla népszerűségét. A jelenből Bakucz Józsefet, Erdély Miklóst, a Magyar Műhely alkotógárdáját, valamint Tandorit, Esterházyt. Tudom, mire lesznek érzékenyek a franciák, mire fognak odafigyelni és miért. Azokra az univerzális érzésekkel és problémákkal foglalkozó műalkotásokra, amelyek sajátos, de egyetemes érvényű választ keresnek létproblémáinkra.

A francia olvasó, a francia polgár a nagy tudású Dudith András humanistára fog felfigyelni, aki már a 16. században összekötő kapocs volt Magyarország és Franciaország között, és a francia költő, Ronsard barátja volt. A francia olvasó Zsámboky Jánosra, Erazmusz és a híres francia nyomdász, Plantin barátjára fog odafigyelni, akinek freskó-portréja a páduai egyetem előcsarnokát díszíti. Arra a Szenci Molnár Albertre fog felfigyelni, aki már 1608-ban kubus-

verset publikált a németországi Hernbornban. Arra az avantgárd szellemű Petőfi Sándorra, aki Bem apóval franciául levelezett és angolból fordította Shakespeare drámáit. A francia olvasó, a francia szellemi elit Szentkuthy Miklósról fog felfigyelni, ha végre lefordítjuk Prae című remekművét, amelynek egyébként francia a főhőse, s amelyben a francia „újregény” jó harminc évvel megelőző újregény-teória olvasható.

Persze – teszem hozzá – először az értelmes magyar olvasót kellene arról meggyőzni, hogy milyen jelentős író Szentkuthy Miklós. Én próbálkoztam vele: 1994-ben fél éves szemináriumot tartottam Szentkuthyról a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetemen, s a szeminárium kibővített szövegét 1999-ben könyv alakban is megjelentettem.

Kassák Lajost kellene továbbra is támogatni, akinek MA című folyóiratát idehaza alig méltatják, s messze a Nyugat mögé helyezik, holott a párizsi Pompidou Központban lévő Modern Művészeti Múzeumban a Nyugat egyetlen száma sincs kiállítva, a Mának viszont mind a 63. számát fő helyen, egy óriási tárlóban sorakoztatják fel. Tessék megnézni!

Ezt a részt hadd fejezzem be azzal, hogy a magam módján erre a modern vonulatra próbálom felhívni a franciak figyelmét következő francia nyelvű, Párizsban, a frankofónia központja kiadásában megjelenő könyvemben is. Ez egy antológia lesz, amelyben a magyar írók eredetileg is franciául írt szövegeit közlöm. Sok ilyen van, a francia Bibliothèque Nationale-ban és az Országos Széchényi Könyvtárban már több száz oldalt gyűjtöttem össze, három és fél év alatt.

Idehaza, sajnos, rosszul gazdálkodunk hagyományainkkal, értékeinkkel. Annyira féltjük gyökereinket, hogy állandóan túlhangsúlyozzuk, agyonhangsúlyozzuk a konzervatív hagyomány jelentőségét, minden áron ezt szeretnénk rásózni nemcsak a fiatal magyar írókra, művészekre, de – és ez talán még nagyobb baj – a konzervatív esztétika szülte műveket igyekszünk ráerőszakolni a nyugati olvasóra, művészetpártolóra is. A baj nem jár egyedül: mint Klanczay Gábor írja Ellenkultúra a hetvenes-nyolcvanas években című, 2003-ban Budapesten megjelent érdekes könyvében: „A magyar szellemi életet a vas-

FOTÓ: K.B.S.

FOTÓ: G.I.G.

függöny és a cenzúra talán hatékonyabban kötötte össze az angolszász-francia szellem újdonságokkal, mint a végre elért szabadság, mely utóbbi inkább a nemzeti-bezárkózó-konzervatív-németes vonásoknak, a 'nyugati divatoktól' való sok évszázados idegenkedésnek adott új életet."

Az, hogy Kassák Lajos és a mindenkor modern magyar irodalom és művészet Magyarországon még mindig mellőzött, a magyar kultúra legsúlyosabb rákfeneje. De erről itt

és most nem tudok többet beszélni.

A két ország, Magyarország és Franciaország kapcsolatának vonatkozásában azt kellene végre felfognunk, hogy Franciaország és különösen Párizs egészen máshol tart, mint azt a mi – késésünkből, elmaradásünkből erényt kovácsoló – kultúrhitvallásaink elképzelik. A hangadó elit az irodalomban egyre inkább az „irodalom új műfajai” felé orientálódik: az irodalmi performansz, a költői akció, számítógéphez és a videóhoz kötődő műfajok felé, a kommunikációs művészet, a virtuális művészet felé. Nehezen születnek meg ezek az új műfajok, de a számítógép segítségével megszületnek, erre mérget vehetünk. Erről is írtam azonban egy négyszázötven oldalas könyvet, ezen a szalon sem megyek tovább.

Inkább (végezetül) vegyünk meg egy-két konkrét példát.

Egy régebbi példám az amerikai űrhajósok Holdra szállása volt. Armstrong és társa vidáman, magabiztosan ugrándoztak a Hold porában, a szokatlan hang- és fényjelenségekre úgy reagálnak, mint egy furcsa fényárban úszó amerikai nagyváros környezeti hatásaira, vagy egy modern festményre. Az amerikai

modernizmuson nevelkedtek, nyitottak, érdeklődők voltak, nem lepődtek meg igazán semmin, nem voltak görcsösek. Örültek minden újdonságnak. De van francia példám is.

Ha azt mondom: Párizsban láttam egy érdekes kiállítást, nem is kell hozzátennem, hogy ez a kiállítás természetesen modern, avantgárd szellemű, kortárs-művészeti kiállítás volt. Lapozunk bele egy friss párizsi programfüzetbe. Azt látjuk: a Pompidou Központban a ma, nyolcvanvalahány éves korában is friss, korszerű Louise Bourgeois szobrai, grafikái nézhetjük meg, s most nyílt a modern művészet utolsó évtizedeinek anyagára építő „Traces du sacré”, vagyis A spiritualitás nyomai a mai művészetben című kiállítás. Még a Richelieu kardinális által alapított, tehát közel négyszáz éves francia nemzeti könyvtár Richelieu utcai ódon termeiben is avantgárd kiállítás volt látható 2008. június 8-ig, Sophie Calle kortárs művész vizuális kiállítása.

A modern irodalmat és művészetet az anyatejjel magukba szívó franciáknak hiába próbáljuk a magyar realista írókat és naturalista festőket „eladni”, nem vevők rá.

De belső használatra is alkalmasabb és mindenképpen eredményesebb lenne, ha mondjuk egy megyei irodalmi folyóirat nem rímes klapanciákat és naturalista rajzokat közölne, hanem mondjuk szabadverset, képverset, számítógépes szöveget, videóművet. Ha ilyenek nincsenek, azt kellene - pályázatokkal, szemináriumokkal – elérnie, hogy legyenek. Hogy Salgótarjánban is megszülessék az új kor új művészete. Elsőrendű fontosságú, hogy lokálpatriotizmusunk ne a provincializmus szinonimája legyen. Ne feledkezzünk meg arról, hogy itt is, most is Európában vagyunk.

(Nagy Pál, salgótarjáni születésű, Párizsban élő író, önéletrajzi kötetének francia nyelvű kiadását a Tarjáni Kassák Körben mutatta be.)

SALGÓTARJÁN,
2007: PROGRAM,
2008: STRATÉGIA - TÉNYEK,
TENNYALÓK, TÁVLATOK

KILÁBALNA A MÉLYSÉGBŐL A VÖLGYVÁROS

> BARÁTHI OTTÓ

A magyar gazdaság csapdahelyzetéből való kikerülés bizonyosan fájdalmas intézkedéseket követel. De, vajon hogyan törhet ki Salgótarján városa a rendszerváltást követő közel két évtizedes – relatív elmaradását okozó-fokozó időszaknak – válságtünetes állapotából? Fundamentuma lehet-e a kilábalásnak a városatyák által közelmúltban elfogadott program és stratégia? Hogyan lehet az élhető városhoz vezető elképzeléseket valóra váltani? Ezekre a kérdésekre keres választ az alábbi tényeket, tendenciákat tartalmazó analízis, távlatokat kijelölő stratégiát, közelebbi-távolabbi feladatokat felvillantó, helyi szakemberek, várospolitikusok véleményét hangsúlyosan kezelő írás.

A KÖZELMŰLT SZUBJEKTÍV SOMMÁZATA

Salgótarján rendszerváltás utáni gazdasági-társadalmi helyzetét számos fórumon értékelték már a helyi szakemberek és politikusok, egyes esetekben ellenkező álláspontra, máskor közös nevezőre is jutva, mint ahogy azt az alábbiakban megnyilvánuló, két, a közéletből jól ismert személyiség is teszi.

Egyikük, **Méhes András, a Wamsler SE vezérigazgató-helyettese** így értékelt:

- Az előző önkormányzatok erőfeszítései ellenére a várt szerkezetváltás nem valósult meg, a vállalkozások nem dinamizálódtak, a város gazdasága nem állt növekedési pályájára. Talán akadályozó tényező lehetett a politikai szétaprózódás is. A nagyvállalati struktúra leépült: a külső-belső piaci helyzet és a privatizáció hatására a cégek egy része megszűnt, más része átalakult, ami jelentős létszámkibocsátással járt. Gomba módra szaporodtak az új vállalkozások, egy részük kényszerűségből. A '90-es évek elején Salgótarjánba nem érkezett a város gazdaságára jelentős hatással bíró befektető. Az évtized második felében létkérdés volt az ipari park létrehozása, amely nélkül ma még súlyosabb helyzettel kellene szembenézni. Kérdés: a kicserélés volt-e a helyes út, vagy osztatlan területtel, új koncepcióval kellett volna-e továbblépni?" (1)

Eötvös Mihály alpolgármester szerint a '90-es évek elején „összedől” a gazdaság, elszabadult a munkanélküliség, az önkormányzat intézkedései – így a vállalkozási övezet és az ipari park megkésett létesítése – nem hozták a várt eredményt. Salgótarjánban a legnagyobb foglalkoztató ma az önkormányzat, ez is mutatja, nem sikerült nagyobb létszámot alkalmazó céget behozni a városba. 2002-2006 között pressziót lehetett volna gyakorolni a kormányra – amit a parlamenti képviselők számának alakulásával és más megyei példákkal támasztott alá az alpolgármester. (2)

Írásos dokumentumok is tartalmaznak helyzetértékelést, köztük az egyik legfontosabb, a város középtávú gazdasági programja: „A rendszerváltást követően ... a termelési szerkezet összeomlása, a hatékonysági követelmények növekedése kikényszerítette a munkavállalói létszám csökkentését.... A munkanélküliség a megyéhez hasonlóan Salgótarjánban is az országos átlagnál jóval korábban és súlyosabban jelentkezett. Számuk 1993-ban 4357 fő volt. A város munkanélküliségi helyzete azóta jelentősen javult, hiszen a 2002. évi adatok alapján a munkanélküliek száma 2798 fő volt....” (3)

FRUSZTRÁCIÓT OKOZÓ FESZÜLTSEGEK

A kedvező tendencia azonban nem folytatódott, sőt megfordult. A város legsúlyosabb társadalmi problémája a munkanélküliség – közel évtizedes tendenciózus csökkenés után – 2002-től tovább nőtt. A regisztrált álláskereső száma a legfrissebb adatok szerint Salgótarjánban 3244 fő, relatív mutatója 12,29, arányszáma 1,92. Jellemző, amíg a vizsgált időszakban Eger hasonló mutatója (0,80) stagnált, Miskolc (1,35) javult, addig Salgótarjáné romlott, közel kétszerese a magyar települések átlagának, még Nógrád városai között is csak Bátorfyerénye (2,18) mutatója rosszabb. (4)

Mostanában gyakori téma a médiában, országos és helyi – főleg önkormányzati – fórumokon a segé-

lyezettek gyors ütemben növekvő száma, a segélyezés már-már finanszírozhatatlan rendszere. Különös aktualitása van ennek városunk esetében. Ugyanis miközben – 2001-2008 időszakában – a járadékosok és a járadékszerű ellátásban részesülők száma (pontos szám adatokkal itt nem terhelve az olvasót) valamelyest csökkent, a rendszeres szociális segélyben részesülők száma duplájára (!) nőtt. (5)

Eötvös Mihály konkrét adatokkal mutatta be az önkormányzat kritikus költségvetési helyzetét, levonva a konklúziót, miszerint ezt a tendenciát nem lehet fenntartani. Ám a mai önkormányzat sem ül a pénzeszsákon, sőt, nemhogy a pénz, de a zsák sincs meg – mondta némi iróniával. Kettős deficit – egyik a működési, a másik a felhalmozási oldalon – szorításában csak hitelből tud fejleszteni a város.

A gondok között említette a népességcsökkenést: a város lakossága már a 40 ezer főt sem éri el. Romlik a népesség összetétele demográfiai és szociális szempontból is. Napjainkban mintegy 1800 aktív korú ember van szociális segélyen, ebből kb. ezer fő évek óta. Utóbbiak, bármilyen befektető jön ide, már nem tudnak dolgozni. Sok száz gyerek úgy szocializálódik, hogy soha nem látja az apját korán felkelni és naponta munkába járni. Nem kevesen feketén, alkalmi munkán dolgoznak, mások sehogyan sem, utóbbiak mentálisan leépülnek.

A segélyezés óriási teher: csupán az aktív korúak szociális segélyére 640 millió forintot fizet ki a város, amiből 10 százalék saját erő. Központi forrásból közcélú foglalkoztatásra 122 millió forint jut, amiből – az említett körből – csak kevés embert tud foglalkoztatni az önkormányzat. Ezt az arányt meg kellene fordítani a foglalkoztatás javára, aminek a rendszerét ki kell alakítani, erre vannak kezdeményezések. A mostani 1800 ember halmozó-

dik, a segélyezést nem lehet majd finanszírozni, és jelentős veszteség van a bérlakás-állományon is – sorolta a frusztrációt is okozó-fokozó gondokat az alpolgármester.

A KIVEZETŐ ÚT ALTERNATÍVÁI

A gazdasággal foglalkozó fórumok az elmúlt egy évben – feltehetően a fentebb jelzett veszélyekre is figyelemmel – megszorodtak. 2007 őszén sikeresen mutatkozott be Nógrád megye és Salgótarján városa a berlini befektetői találkozón. Nincs városi közgyűlés, ahol a gazdasági gondok ne kerülnének szóba. Április végén a nemzetgazdaság vezető szakemberei a Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara fórumán, július elején helyi gazdasági szereplők plenáris ülésen keresték a kivezető utat. A civil szervezetek együttműködési megállapodást írtak alá a város polgármesterével. A Salgótarjáni Polgári Kör márciusi ülésén a város gazdaságának helyzetét, áprilisi napirendjén a turizmusban rejlő lehetőségeket vizsgálta. Folyamatban van a salgótarjáni kistérség területfejlesztési koncepciójának kimunkálása.

Az említett fórumokon és itt nem sorolt dokumentumokban a kilábalás lehetőségei is napirendre kerültek. Méhes András idézem ismét:

- Mi azt mondtuk, fontos lenne egy helyi szellemi bázison alapuló, programszerűen felépített, komplex tevékenység, benne az oktatás korszerűsítése, a műszaki bázisú képzés fejlesztése, aminek része a felsőfokú oktatási intézményekkel, kutatóintézetekkel fenntartott kapcsolat, megvalósításának motorjai pedig a helyi vállalkozók. Az önkormányzati támogatással elindított AKKC-program reményekre jogosító, ám mintha megtorpanni látszana. Az önkormányzat fontos feladata volt a vállalkozások működéséhez szükséges fel-

tételek megteremtésének elősegítése. Amikor területet, adókedvezményt, pályázati támogatást, lobbitevékenységet biztosított egy-egy cég letelepedése érdekében, akkor helyesen járt el. Ma másképp kell közelíteni a befektetőkhöz. Leginkább a programszerű tevékenységeket lehet finanszírozni, ezekhez kell a nemzeti, régiós és EU-s forrásokat megtalálni.

Az önkormányzatok finanszírozási helyzete nem fog javulni, a normák emelésére nem lehet számítani, a belső intézményi rendszert kell átalakítani, hosszú távon előre gondolkodva. Látszik, a fejlődéshez tőkebevonásra van szüksége a városnak, de a helyi vállalkozásokról sem szabad elfeledkezni. Vannak erre kitételek a város hosszú távú gazdasági programjában, ezekkel én is egyetértettem, miközben sok mással nem. Az IVS más kérdés, kötelező feladat volt, a gazdasági programba konkrét dolgok is bekerültek, amit célszerű elindítani. Ezeket a programokat az önkormányzat kezdeményezésével, a helyi gazdaság erőivel összefogva lehet csak megoldani. Emlékeztetnék Vantaa város példájára, amely fejlesztési elképzeléseiben a tudásalapú helyi társadalom megteremtésére és az együttműködésre helyezte a hangsúlyt. Új utat kell kezdeni a városfejlesztésben a helyi szellemi potenciálra támaszkodva, a gazdaság szereplőinek bevonásával – mondta Méhes András.

Eötvös Mihály is kitért a gazdasági programra, amelyet – ahogy mondta – nem sikerült még aprópénzre váltani. Ez a Salgó Vagyon Kft. feladata lenne, amelyet a vagyongazdálkodás céljából hoztak létre, de a cég a program menedzselésére nem képes. Az integrált városfejlesztési stratégia (a továbbiakban: IVS) lehet a megoldás, amely szerint létre kell hozni egy városfejlesztési céget, ami profi módon a stratégia lebontásával foglalkozik. (6)

Hangsúlyozta, tudni kell, mi a feladata az önkormányzatnak, és mi más szervezeteknek. A játékszabályokat – hol, mikor, milyen fejlesztés valósulhat meg a városban – a közgyűlés az IVS-ben kijelölte. Nem kisebb feladata az önkormányzatnak a pályázatok kiírása, a legalkalmasabb befektetők megkeresése és megtalálása. A vázolt gondokból csak a gazdaság oldaláról lehet kitörni, de kormányzati segítség, régiós és megyei fejlesztési-tanácsi támogatás nélkülözhetetlen az önkormányzat számára. Ehhez politikai összefogásra is szükség van. Én MDF-es vagyok, de azt mondom, az elmozduláshoz minden politikai oldal megegyezési szándékára szükség van. Jó példák már vannak, ezeket ajánlom mindenki figyelmébe – zárta gondolatait az alpolgármester.

PROGRAM ÉS STRATÉGIA – SZINTE SZINKRONBAN

Salgótarján város közgyűlése már a 2007. évi költségvetését módosító rendeletében előirányozta a fedezetet az IVS és az akcióterületi tervek elkészítésére, amelyek feltételei annak, hogy az önkormányzat a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) által támogatott kiemelt projektek között, eséllyel pályázhasson európai uniós, nemzeti és regionális források elnyerésére. „Innentől kezdve” nincs mit megkérdőjelezni az IVS létén. Elkészítésére a Városfejlesztés Zrt. kapott megbízást, 14 millió forintért. (7) Ha tőlem, mint egykori főtanácsostól kérdeznék, hogy ez sok vagy kevés, egy jó befektetés, vagy kidobott pénz, azt mondanám, erre majd az idő adja meg a választ. Minden tervezési dokumentum annyit ér, amennyi megvalósul belőle.

S hogy már van egy gazdasági program is? Hát, igen. Azt viszont törvény írja elő. Még jó, hogy az IVS célrendszere a város érvényben lévő stratégiai dokumentumaira épít – a „szerzők” szerint.

Az eddigi távlatos elképzeléseket ez annyiban fejleszti tovább, amennyiben ezt szükségessé teszi az IVS kidolgozásának korábbiaktól eltérő módszere. Az IVS integrált stratégiaként túllép a meglévő fejlesztési dokumentumokon, és „felülírja” a bennük megfogalmazott koncepciókat. Ez azonban általában nem az említett korábbi dokumentumok lényeges elemeivel ellentétesen, hanem azokat továbbfejlesztve történt, hiszen a meglévő anyagok egyes sajátos dimenziókban körvonalaztak fejlesztési elképzeléseket, mint például a gazdaságfejlesztés vagy a városrendezés – áll gondosan kifejtve az IVS-ben. (8)

A stratégia első üzenete: a város a huszonnegyedik órában van, hogy elkerülje a visszafordíthatatlan hanyatlás állapotát. Ezzel az 1993-94-et idéző, visszatérő megállapítással – sajnálatos módon – ma is egyetérthetünk. A második üzenet, miszerint a városnak teljes megújulásra van szüksége a fenntartható fejlődési pályára álláshoz – szintén aláírható. Teszem hozzá: először azért stabilizálni kell(ene) a gazdaságot. A harmadik üzenet: léteznek az IVS-ben azok az eszközök az operatív városfejlesztés és a szociális rehabilitáció területén, amelyek segítségével az önkormányzat a megújulást előmozdíthatja. Úgy legyen!

Ám, hogy miként vélekednek az IVS-ről fontos potenciális partnereként szóba kerülő gazdasági szereplők, hogyan ítélik meg viszonyrendszerüket, szerepüket a városban – erről sikeres salgótarjáni középvállalkozások vezetőit faggattuk.

VÁLLALATVEZETŐK VÉLEMÉNYE

Berki Katalin, az URSA Salgótarjáni Üveggyapot Zrt. vezetője: - Több szálon kötődünk a városhoz, ezek közül itt csak kettőt emelek ki. Az egyik, ami az IVS fontos célkitűzése is, a foglalkoztatás. Ezt mi úgy segíthetjük elő, ha a mintegy 150 fős kollektívánknak hosszú távon biztosítunk munkát. Ennek egyik eszköze a továbbképzés, hiszen csak felkészült munkatársakkal maradhatunk talpon. A múlt évi képzést 54 munkatársuk teljesítette: ők számítástechnikai oktatásban, menedzsment-, illetve művezető-képzésben vettek részt. Professzionális képzéssel biztosítjuk a legkorszerűbb ismertek átadását, ezzel dolgozóink megtartását, szakmai fejlődését, egyben humánoldalról versenyképességünk javítását. Javasoltuk az önkormányzatnak is a műszaki szakemberképzés fejlesztését és az innováció támogatását.

A másik eltérhetetlen szál a városhoz, hogy „benne vagyunk”. Emiatt szigorúbbak a kibocsátási határértékek, mint pl. az ipari parkban. Ezért is – de elsősorban dolgozóink és a környező lakosság egészségvédelme és biztonságérzete miatt – maximálisan betartjuk az előírásokat, jelentős ráfordítással a korszerű környezetvédelmi célú beruházások megvalósítására. 700 ezer euró ráfordítással, több lépcsőben végrehajtott fejlesztések eredményeként javult az üzemcsarnok belső légcseréje, csökkent a kiáramló levegő zajhatása, a hitelesített mérési eredmények alapján a kibocsátott zaj nem megkülönböztethető az alapzajtól. Az egymillió euró összegben megvalósított beruházások eredményeként csökkent a széndioxid- és a porkibocsátás. A legkorszerűbb integrált, környezetközpontú irányítási rendszerrel (ISO 14001:2005) is rendelkezünk.

Berki Katalin, cégvezető hangsúlyozta: erősíteni kívánják kötődésük szárait a városhoz a partnerség keretében is, amely felértékelődhet az IVS végrehajtása során.

Baló Attila, a Balo Bau Kft. társtulajdonos-vezetője: - Az IVS egyik értéke a komplexitás. Az

még nem látszik, hogy a végrehajtáshoz milyen források állnak majd rendelkezésre. Az IVS lehet a fejlesztés alfája és ómegája, de az alfa szerepét az önkormányzat kell, hogy betöltse. A társadalmi feltételek ma nem megfelelőek a fejlődéshez, és így helyben az IVS végrehajtásához sem. A legfontosabb a rend, a kiszámíthatóság, a vállalkozóbarát környezet megteremtése. Ha ebbe az irányba történnek lépések helyben is, akkor a gazdaság szereplői partnerek lehetnek a feladatok végrehajtásában is.

A vállalkozó jó példaként említette a környezeti tisztaság javítására tett intézkedéseket, amelyeket még nagyon sok célirányos intézkedés kell, hogy kövessen. Baló Attila szerint ügyelni kell az IVS folyamatos partnerségben történő szükséges módosítására is.

Bíró Tivadar, a Sinia Bútorgyártó Kft. igazgatója: - Az önkormányzathoz fűződő kapcsolatunkban

tavaly állt be változás, amikor elindítottunk egy megbeszélés-sorozatokat azokkal a cégekkel, amelyekkel eddig is kapcsolatban voltunk, és amelyre meghívtuk a polgármestert és az önkormányzat szakembereit. Igyekszünk közösen megoldásokat keresni a bürokrácia elkerülésére, javaslatokat tenni az eljárásrend egyszerűsítésére, az ügyintézés gyorsítására, az ipari park területének jobb kihasználására.

Az igazgató szerint a vállalkozói szféra üdvözölte az IVS-t, ám a cégek még keresik helyüket az IVS végrehajtásában, például egyes jövőbeli beruhá-

zások megvalósításában, amelyek még egyeztetéseket igényelnek. Végezetül azt hangsúlyozta az igazgató, Salgótarján felemelkedésének egyetlen útja a gazdaság dinamizálása, amely az erők hatékony koncentrációját követeli.

A cégvezetők után a képviseleti szerveik vezetőit is hasonló kérdéskörben, nem mellesleg „hatókörükben” is faggattuk.

KÉPVISELETI SZERVEK VEZETŐI MONDTÁK

Dr. Tordai Péter, a Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnöke: - A kamara sokat tud segíteni a megye vállalkozóinak, a visszajelzések is ezt igazolják. A megyei kamara és a város kapcsolata hagyományosan jónak mondható. Az együttműködés évről évre szorosabbá vált, a gazdasági és a szakképzés terén jelentős eredményekről lehet beszámolni. A jelenlegi önkormányzat is igényli az együttműködést, elsősorban a gazdasági bizottságon keresztül. Ez új vonás kapcsolatrendszerünkben. Miként az is, hogy tagja vagyok a polgármester gazdasági tanácsadó testületének, amely kulcsszerepet kapott a ciklusprogram kidolgozásban, az IVS-t is véleményezte.

A kamara elnöke kiemelte: a ciklusprogram és az IVS összhangban van egymással, utóbbi erőssége, hogy a helyi szakemberek elképzeléseit jól ötvözi a külső szakemberek tudásával. A stratégiának vannak folyamatosan aktualizálandó – sőt korrigálható – részei is, ezeket jelezték. Figyelmeztetett, a gazdasági program végrehajtását – tekintettel az IVS-re is – fel kell gyorsítani a szükséges pénzügyi források mielőbbi előteremtésével. Ehhez is le kell bontani a programokat cselekvési tervekre, pályázatok benyújtására alkalmas projektelemek-

re. A megyei kamara – lehetőségein belül – segítheti a program és az IVS apró pénzre váltását, az itteni vállalkozások és itt élő városlakók javára.

Gazsi Ferenc, a VOSZ megyei elnöke, az országos elnökség tagja: - A nógrádi vállalkozások helyzete nem rózsás. Máshol sem igazán jók a működési feltételek, de a fővárosban és egyes nyugati megyékben kedvezőbbek. E tekintetben is fontos a piaci pozíció: lehet egy vállalkozás jól felépített, ám, ha nincs felvevőpiaca, tartósan nem lehet életképes. A másik domináns tényező a vállalkozások adó- és illetményterhei, amelyek miatt ma az élők munkaköltséghányada magas, ugyanakkor a becsülete nem megfelelő. A feketemunka problémája is közismert. Utóbbiak esetében radikális változásokra van szükség, amelyekre a VOSZ-nak vannak elképzelései.

A VOSZ, mint érdekvédelmi szervezet, az információk nyújtásától kezdve, a képzésen át a szolgáltatások széles körét biztosítja. Két fő célkitűzésünket emelem ki, az első, hogy „hozzuk helyzetbe” egymást: rendezvényeinket, fórumainkat, adó- és jogi tanácsadási tevékenységünket úgy szervezzük, hogy minél több vállalkozó ismerje meg potenciális partnereit. A másik, hogy minél több információval lássuk el a vállalkozókat. Mindkettő megvalósulására, vállalkozók és partnereik egymásra találására is szolgál például a Kapocs újságunk és e-mail-információs levelünk.

A város 2007-2018 közötti ciklusprogramját elképzelésszintű, a 2007-2013 évekre szóló stratégiát realitásabb dokumentumnak tartom, utóbbin érződik a külső szakmaiság is. Az IVS-t én időben két részre bontanám, fele-fele arányban. Az elsőben 2011-ig a prioritásként és területenként megjelölt feladatokat rögzíteném. Lényeges, hogy már ez összefogást eredményezzen a végrehajtásban. Ugyancsak fontos lenne az egyes fejlesztési területek személyi felelőseit testületi döntéssel kijelölni a közgyűlés tagjai közül. Salgótarjánban az ipari park bővítésével, több kisebb és közepes vállalkozás letelepülésével már a közeljövőben javulhatnak a lehetőségek. A gazdaság a közlekedőedény elve szerint (is) működik: bizonyos idő elteltével közel kiegyenlítődnek a feltételek. Ma a nagyobb befektetők a jól megközelíthető, kvalifikált humánzszakember- háttérrel rendelkező térségeket preferálják, így minket kevésbé. A Losonc-Hatvan közötti korszerű vasút- és úthálózat megépítése áttörés lehet a tökevonzó képességünkben. Az infrastruktúra fogja megoldani a kiegyenlítődést és meggyorsítani a fejlődést.

Mi a megyei szervezetünkben külön hangsúlyt fektetünk a polgármesterek és a vállalkozók kapcsolatának erősítésére. Úgy vélem, a ciklusprogram megvalósulásának és az IVS végrehajtásának is egyetlen kulcsszava van: az együttműködés. A célok elérése érdekében tenni tudó emberek, szakmai és civil szervezetek összefogása politikai érdekek nélkül. Én bízom a salgótarjáni emberek tenni akarásában.

POLITIKAI VEZETŐK – KONTRA IVS

Dóra Ottó, a közgyűlés szocialista képviselőcsoportjának vezetője: - Az elmúlt tizennyolc évben – nem túlzás – több mázsa papírt irtak tele többen, több tízmillió forintért Salgótarján lehetséges jövőjével kapcsolatban. Az „eredményeket” látjuk... Úgy hittem, talán az uniós tagságunk és az elérhető jelentős támogatások lehetősége jó alapot biztosítottak volna egy valódi városfejlesztési stratégia megteremtésére. Ehhez képest kaptunk egy majd' négyszáz oldalas kötetet, háromnegyed részt elemzéssel, negyedrészt valamivel, ami leginkább kíváncságvájtató. Megtudhatjuk, hogy fogy a város, hogy kevés a munkahely, sok a lepusztult városrész, nem megfelelő a szakképzés színvonala stb. Majd megtudhatjuk, hogy az összes negatívum egyszer csak a távoli (meg nem határozott) jövőben pozitívummá változik. Hogy mindez hogyan, mitől, milyen anyagi és humán erőforrások igénybevételével, milyen sorrendben, s főleg milyen ütemezéssel fog megvalósulni, az nem derül ki a „dolgozatból”.

Én magam úgy vélem, fontos, hogy mi történik városunkkal 2018-ban, netán 2025-ben, de még fontosabb, hogy mit kell tennünk az idén, jövőre, 2010-ben ahhoz, hogy 2020-ra ne az az előrejelzés váljon valóra, amit e papír tartalmaz: „... 2020-ra Salgótarján 28 ezres várossá válik...”.

Én, képviselőtársaim és szakember barátaink szívesen részt vettünk volna egy ilyen stratégia kidolgozásában. Nem kértek belőlünk. Az elmúlt két év történéseit ismerjük. Az IVS-t megismertük. Ebből nem lesz virágzó Salgótarján. De talán még nem késő, fogjunk össze! Tegyük meg mindent a magunk munkájában azért, hogy a városunk olyan legyen, ahol nemcsak maradni, de ahová visszajönni is érdemes! Ezt a tizenhárommillióba kerülő papírt pedig tegyük a többi mellé a szekrénybe.” (9)

Ercsényi Ferenc (SZDSZ) önkormányzati képviselő: - Salgótarjáni képviselőként természetesen örömmel fogadtam az IVS elkészültét, hiszen azt hittem, mégiscsak alapidokumentum születik majd. Azonban átolvasva egyszer, kétszer a már kézbe is vehető anyagot, ismét nagy csalódás ért. Salgótarjánban 1994 óta több mint 40 (!) különböző „stratégia”, „fejlesztési terv”, „konceptió” készült, darabonként is millió forintokért. Szorosan egymás mellé állítva ezeket a nagy ívű anyagokat, ez bizony 174 (!) cm-nyi polcot igényelne. Félek, hogy az IVS is odakerül erre a képzelteteli polcra, ahonnan csak akkor veszi le bárki is, ha festés lesz az irattárban. Az IVS ugyanis – legalábbis szerintem – nélkülöz minden realitást, ezzel szemben a ködös és távoli jövőre vonatkozó, nota bene: számon kérhetetlen terveknek nevezett vágy-álmokat fogalmaz meg. Persze, tudom jól, hogy „merni kell nagyokat álmodni”, de az álmok a legtrikább esetben segítenek. Ami inkább segít, az a pontos, minden szempontból megtervezett, majd végre is hajtott kemény munka. A délibábok kergetése és egy város fejlesztése nem egy és ugyanaz a műfaj. Kár, hogy városunk IVS-e összemossa e két tevékenységet. (10)

Idézzük azt is, mit tűz ki még célként, feladatként, mit lát jövőképként az IVS.

TARJÁN TÁVLATOKBAN: AZ ÉLHETŐ VÁROS VÍZIÓJA

A helyi gazdaság fejlesztése érdekében cél a tömeges munkahelyteremtés, a diverzifikált munkahelyek számának növelése. Fontos feladat a képzetlenebb munkaerő igénylő ipari üzemek Salgótarjánba vonzása, illetve megtartása vállalkozásbarát, fejlesztésbarát és egészséges vonzó városi környezet biztosításával, a szükséges létszámú, a jól képzett munkaerő Salgótarjánba telepítésével együtt. Ennek érdekében a városnak erősítenie kell a modern gazdasági és üzleti környezetet az értéktermelés növelése érdekében, fejlesztenie kell a gazdasági és kereskedelmi szolgáltatások minőségét, a turizmus és a vendéglátás, valamint a szabadidő értékes eltöltését segítő feltételeket. (11)

Az IVS végrehajtásának hatására – a stratégia szerzői szerint – Salgótarján 15-20 év múlva megújult, vonzó középváros lesz, jellemzői között a több lábbon álló gazdasági szerkezet magas szintű foglalkoztatással, jelentős értéktermelő és exportképességgel. A város erős gazdasági és szolgáltatási nagytérségi központtá válik, amely jelentős vállalkozási és foglalkoztatási potenciállal, továbbá széles körben kiépült innovációs, gazdasági, kereskedelmi, idegenforgalmi-vendéglátási és egyéb szolgáltatási rendszerekkel rendelkezik. Kiépül és megerősödik a szociális gazdaság. Szolgáltatói jellegű, feladatait magasabb színvonalon ellátó önkormányzat támogatja a gazdasági, idegenforgalmi és lakóhelyi felértékelődés folyamatát. A pozitív irányú demográfiai változások hatására megáll a népesség fogyása, státusában javul a társadalmi szerkezet. Sokszínű a kulturális, a közművelődési és a szabadidős programkínálat, amelyek megújult helyszíneken és kibővült közösségi terekben zajlanak. Mindenki számára elfogadható lesz a város rendezettség, hangulata, köztisztasága és közbiztonsága. (12)

JEGYZETEK

(1) Méhes András az előző választási ciklusban Salgótarján alpolgármestere, jelenleg az önkormányzat gazdaságfejlesztési bizottságának alelnöke, a salgótarjáni Wamsler SE Európai Rt. gazdálkodási vezérigazgató-helyettese.

A „beemelt” szöveg első részlete a Salgótarjáni Polgári Kör 2008. március 5-én megtartott, a város gazdasági helyzetét, fejlődési lehetőségeit tárgyaló vitaestjén elhangzott felvezető értékelés hangfelvétel után szerkesztett változatának. További része(lete)i mindig az adott témakörhöz illetően olvashatók, újból hivatkozás nélkül.

(2) Eötvös Mihály, Salgótarján megyei jogú város alpolgármestere. Az általa elmondott beszédre, illetve annak több rész(let)ben és adott helyeken olvasható szövegrészére is egy az egyben érvényes a fenti magyarázat.

(3) Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzatának középtávú gazdasági programja 2007-2018. Elfogadta: Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése, 2007. március 27-én. A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény rendelkezik a gazdasági program készítésének kötelezettségéről. A program letölthető Salgótarján város honlapjáról – <http://www.salgotarjan.hu/fejldok.html>.

(4) Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat (ÁFSZ) honlapjának település-soros adatai, 2008; Relatív mutató: nyilvántartott álláskereső a munkavállalási korú népesség %-ában Arányszám: a relatív mutatónak az országos relatív mutatóhoz viszonyított aránya. www.afsz.hu *

(5) Ugyanaz, www.afsz.hu

(6) Salgótarján Megyei Jogú Város Integrált Városfejlesztési Stratégiája. Elfogadta: Salgótarján Megyei Jogú Város Közgyűlése, 2008. június 24-én. Miután az IVS is hozzáférhető, letölthető: <http://www.salgotarjan.hu/fejldok.html>, eltekintünk részletes ismertetésétől, azt inkább vélemények tükrében mutatjuk be.

(7) Az IVS-ről bővebben a Városunk – Polgármesteri tájékoztató, 2008. évi 5., 6. és 7. számában olvashat az érdeklődő. Korábbi írásaim egyes részeit itt is felhasználtam.

(8) IVS, Vezetői összefoglaló, 13., <http://www.salgotarjan.hu/fejldok.html>,

(9) Dóra Ottó e-mailben küldte el véleményét.

(10) Ercsényi Ferenc szintén e-mailben fejtette ki álláspontját.

(11) IVS, Vezetői összefoglaló, 14.

(12) Ugyanaz.: 15-17.o.

NÓGRÁDI GEOPARK

> DREXLER SZILÁRD

Európa szívében, a Kárpátok koszorújának peremén, a Szlovák Köztársaság és a Magyar Köztársaság határán van egy különleges, emberléptékű táj. Ezen a csodálatos vidéken, a történelmi Nógrád vármegye területén egy összefogás formálódik. A határon átnyúló kezdeményezés célja, hogy a természeti, földtani értékekben és kulturális örökségben gazdag tájra felhívják a világ figyelmét, és kialakítsák itt a nógrádi geoparkot.

A nógrádi táj nem első látásra nyűgözi le a szemlélőt. Föl kell fedezni! Be kell térni a völgyekbe, ahol a kastélyok régi gazdáik emlékeit idézik, le kell hajolni a szellő borzolta fű közé a virágokhoz, beszélgetni kell az itt élőkkel, ismerkedni szokásaikkal, eltűnődni a bükkösök katedrálisában a természet sokszínűségén, hallgatni a madarak énekét, föl kell kapaszkodni a sziklák tetejére, a múlt időre gondolni a várak romjai között.

A táj és az ember harmóniája az igazi csoda itt. Ugyanakkor a táj történetében az ember nem is olyan régi vendég, csupán 5000 éve építették az első földsáncokat a sziklák körül, és 2500 évvel ezelőtt kezdték művelni a földet a Karancs árnyékában.

A vidék ennél persze jóval ősbibb, mintegy húszmillió éves a terület legrégebbi kőzete, a keszegi mészkő, és maga a Karancs is legalább ötmillió évet várt, míg az első földműves a kapáját a hegylábi lankák földjébe vájta.

A köveknek az emberi történelem csupán egy múlt pillanat, nekünk, embereknek ez a táj viszont maga a teljesség. Mi, akik itt élünk, nyilvánvalóan elfogultak vagyunk, hiszen ez a táj a szülőföldünk. Persze, azért büszkeségünknek van alapja, elég csak az ideérkező turisták véleményére figyelni, vagy az Európa-diplomás Ipolytarnócra, a Világörökséghez tartozó Hollókőre gondolni.

Egy maroknyi ember az elmúlt években azért dolgozott, hogy a Karancs-Medves vidékét és a Cserhát egy részét most egy új, nemzetközi hálózathoz csatolják.

„2000-ben négy alapító taggal jött létre az Európai Geopark Hálózat, mely időközben robbanásszerű fejlődésen ment keresztül, jelenleg harminchárom tagja van” – mondja az Ipolytarnóci Ősleletek bemutatóhely vezetője, Szarvas Imre geológus, aki maga is részt vett a nógrádi geopark előkészítő munkáiban. „Nincs korlát, de a nevezési elvárások nagyon szigorúak, egy országból egyszerre csak két geoparki nevezés lehet érvényben.”

A szakember azt is elmagyarázza a kedvünkért, hogy mit is jelent a geopark kategória:

„A geopark egy megfelelő nagyságú, gazdaságilag életképes terület, amely gazdag földtani örökséggel rendelkezik, és ahol a földtudományi értékek vonzerején alapuló, olyan környezetbarát idegenforgalom valósítható meg, amely a térség gazdasági felemelkedését is segíti.”

Egy geopark tehát integrálja a földtani értékek bemutatását a térségfejlesztéssel. A védett földtudományi értékek mellett a meglévő természeti, régészeti, történelmi, kulturális, néprajzi és egyéb értékek gondozását is felkarolják, annak érdekében, hogy a helyi lakosság bevonásával egy komplex geoturizmus gazdag kínálata valósulhasson meg.

A cím nem jár közvetlen pénzzel, támogatással, de mindenféleképpen előnyös helyzetet jelenthet vidékfejlesztési források elnyerése érdekében, nagyban támogathatja a térségi marketing tevékenységet, amely pedig fellendítheti az idegenforgalmat.

Nem nyertük el azonban még a címet! Jelen írás megjelenésével egy időben történik annak a pályázatnak az összeállítása, amely még év vége előtt el kell, hogy jusson a nemzetközi bírálókhoz.

„A nevezési dokumentációnak meg kell felelnie az előírt tartalmi és formai követelményeknek – mondja Szarvas Imre –, amely nagyon alapos előkészületeket igényel. Ezek horderejét jelzi, hogy a nevezési dokumentációt az előterjesztő ország kormányzerve, állami földtani szolgálata, a nevező geopark reprezentánsai aláírásával, valamint az UNESCO nemzeti képviselőtények tudtával kell betervezni.”

A nevezési dokumentáció könnyű esti olvasmány lesz ahhoz az anyaghoz képest, amely a közelmúltban összegyűjt szakértői elemzéseket, adatbázisokat tartalmazza. Ez a több száz oldalas tanulmány az alapja a geoparki pályázatnak.

„Mind ez ideig ilyen alaposan még nem tárták fel a nógrádi táj e részét” – említi nem kis büszkeséggel dr. Tardy János, aki a szakmai anyag összeállítását koordinálta. Ő maga már korábban is jól ismerte a leendő geopark területét. A cserhádi dombok között megbúvó kis falucskában, nyaralóként használt parasztháza udvarán beszélgettünk vele. Geográfusként csak dicsérni tudja a térség jövőépítő szándékát.

„A Salgótarjáni Többcélú Kistérségi Társulás és a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság egy zseniális gondolat folytán évekkorábban elhatározta, hogy a füleki kistérséggel összefog, és megpróbál élni az a lehetőséggel, amit az UNESCO által támogatott, mindinkább reneszánszát élő új kategória, új cím elnyerése érdekében tehet, magyarul, előkészítették egy geopark születésének lehetőségét. A munkát Szarvas Imre és jómagam irányításával a Magyarhoni Földtani Társulat végezte. Csaknem huszonnyolc témakörben folytattunk adatgyűjtést, készítettünk elemzéseket, tanulmányokat és tematikus térképeket, sok kiváló szakember közreműködésével.”

A szakértői munka legfontosabb fázisa tehát befejeződött. Dr. Oláh Péter, aki a Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulás munkaszervezetének irányítója volt a tanulmány elkészítése idején, vastos iratköteget helyez az asztalra.

„A geopark létrehozásának előkészületi munkáihoz, a Salgótarjáni Többcélú Kistérségi Társulás mintegy 50 millió forintot nyert.”

Az asztalon heverő, adatokkal teli iratköteg meggyőzőnek tűnik. Térképek, fotók, adatbázisok és elemzések alkotják a tanulmányt, amely javaslatot tesz a tervezett geopark területére, csokorba gyűjti az értékeket és a fejlesztési lehetőségeket. A tanulmányt lapozgatva, kiderül, hogy a tervezett geopark központi része a Karancs és a Medves vulkáni vidéke lenne, de a cserháti andezit és lajtamészko vonulatokon keresztül egészen a keszegi triász korú mészkőig nyúlik a terület.

(Lapzárta után érkezett a hír, hogy a fenti elképzelésen az utolsó pillanatban módosításokat hajtottak végre, a bátonyterenyei kistérség felé bővült a geopark, a keszegi mészkő pedig kikerült a területből.)

Több hétbe telne, míg valaki végéig olvasná az anyagot, éppen ezért maga a tanulmány még nem azonos a pályázattal, ugyanakkor egy jó pályázat csak erre épülhet.

A helyzetet bonyolítja, vagy ha úgy tetszik, a lehetőségeinket erősíti, hogy a geopark pályázatot a karancs-medvesi részekhez kapcsolódó szlovákiai területekkel együtt nyújtjuk be.

„Nagyon fontos kiemelni, és az esélyünket is növeli, hogy a tervezett geopark területe határon átnyúló lesz. Nem kevésbé lényeges, hogy egy valódi, „alulról jött” kezdeményezés életre keltésén dolgozunk, nem egy államilag finanszírozott, különféle címekkel már rendelkező terület számára keresünk újabb mozgásteret és titlust” – jegyzi meg dr. Tardy János.

A szlovák fél is elkészítette a magyar oldallal párhuzamosan a maga több száz oldalas dokumentációját. A két országban született tanulmányokat most egypár oldalas nevezési pályázatba kell összefésülni. Ezt a munkát már a két országban létrehozott menedzsment-szervezetek végzik. Magyar részen hatmillió forintos törzstőkével nonprofit kft.-t hoztak létre. A salgótarjáni, a bátonyterenyi és a szécsényi kistérség, Salgótarján

Megyei Jogú Város Önkormányzata, az Ipolyerdő Zrt. és a Salgó Natúra Kft. nevéhez köthető a kft. megalapítása. Amint az a felsorolásból is sejthető, az önkormányzatok és a vállalkozói szféra összefogásáról van szó. A Nógrádi Geopark Nonprofit Kft. vezetőjévé Koruhely Tamást nevezték ki, aki korábban már jelentős tapasztalatokra tett szert a vidékfejlesztési programok területén.

Szlovákiában január 22-én alakult meg a Geopark Novohrad – Nógrád nonprofit szervezet, rá egy hónapra az alapító tagok – Fülek város és az Abroncsos mikrorégió – megválasztották az elnökséget Anderko Erika (elnök), György Péter, Ivona Cimermanová, Balázs Csaba és Gaál Lajos személyében.

Július 1-jétől a szervezetnek Pálenik Zsuzsanna az ügyvezető igazgatója.

A civil szervezet elnöke, Anderko Erika reményei szerint az együttműködés fel fog gyorsulni:

„A két nonprofit szervezet együttműködési szerződést ír alá a közeljövőben. Szerintem a már meglévő szakmai kapcsolatok fejlődhetnek, egyéb területeken pedig további feladatok várnak ránk. Ősszel mindenképpen erőteljesen kell előadásokat tartanunk az iskolákban, különböző intézményekben és nonprofit szervezetekben, közös honlapot létrehozunk, marketing- és pr-anyagokon dolgozunk.”

Az együttműködésre vonatkozó feladatok fontosságát magyar oldalon Korhely Tamás is megerősíti.

„A mi szervezetünk feladata, hogy az Európai Geopark Hálózathoz a geopark címre a pályázatot benyújtsa, és remélhetőleg 2009-ben ezt a címet el is nyerje. Ez a 2008-as év végéig jelent megfeszített munkát a szlovák partnerrel együttműködve. November után azoknak a projekteknek a kidolgozása, menedzselése a kft. feladata, amelyek a geoparkhoz köthetők. Ilyenek például a turisztikai projektek kidolgozása, geológiai emlékek bemutatása, marketing- és pr-tevékenység.”

Persze, ne feledjük, hogy itt nem csupán két szervezet együttműködéséről van szó. A cím elnyerése Nógrád megyéből mintegy 66, a szlovákiai oldalról pedig 30 település együttműködését jelenti.

De mit is jelenthet ez az önkormányzatoknak? Erre Eötvös Mihály, Salgótarján megyei jogú város alpolgármestere próbál választ adni.

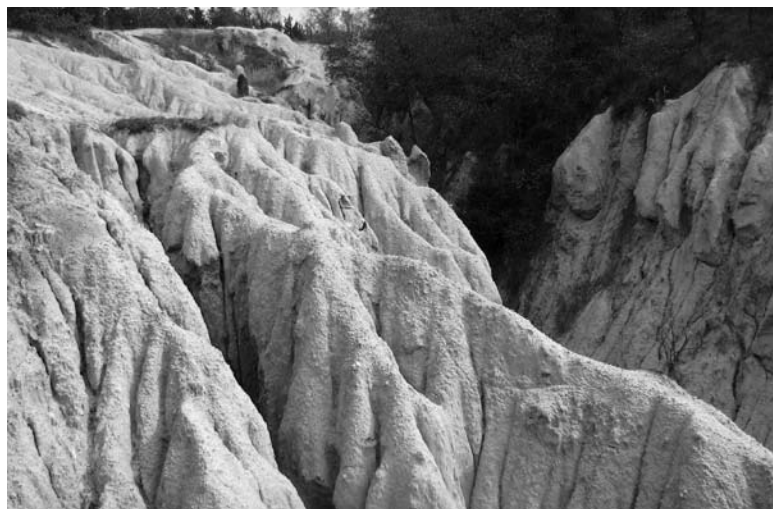
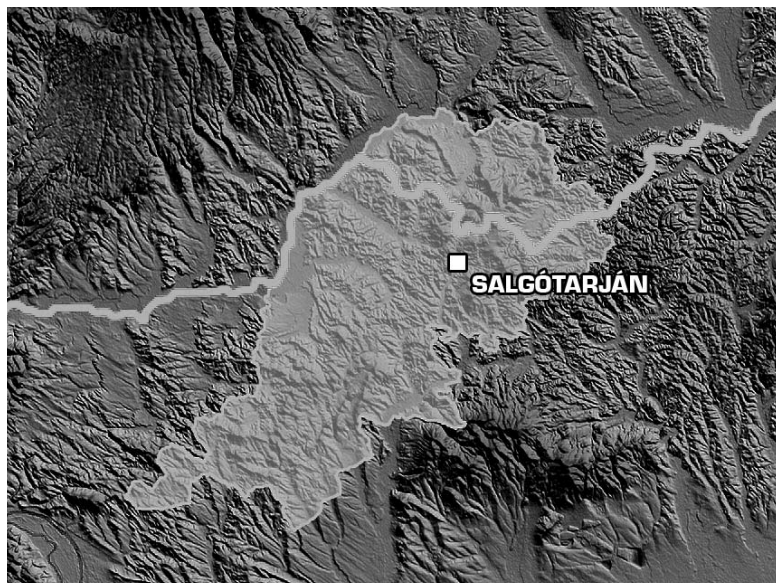
„Mivel a települések a geopark területén helyezkednek el, ezért természetesen részei lesznek annak. Ezáltal használhatják a geopark védjegy adta előnyöket is. Minden bizonnyal ez a cím segíti majd az önkormányzatok munkáját, és mivel gazdasági egységről beszélünk, ezért biztos, hogy a pályázatoknál ez az összefogás előnyt jelent majd.”

Az elnyert tagság megtartásának is megvannak a szigorú követelményei, életképes, aktív és szakmailag is hiteles szervezetnek kell menedzselnie a geoparkot. Dr. Tardy János, aki hosszú évekig a Környezetvédelmi Minisztérium helyettes államtitkáráként volt felelős a hazai természetvédelemért, jól tudja, milyen fontos a fenntarthatóság.

„Bármilyen nagyságrendű beruházás, fejlesztés is csak akkor éri el a célját, ha már a beruházás tervezésekor tudom, hogy utána mit akarok tenni vele. Önmagában az, hogy létrehozok egy jó tanösvényt, vagy egy bemutatóhelyet, kevés, ha előre nem tudom megtervezni, hogy kik és miből fogják működtetni, miből és miként fogom megvédeni...”

Egy biztos, többek véleménye szerint nagyon jó pályázatot kell most összeállítani, több okból is. Egrészről a versenyhelyzet okán, hiszen Magyarországról a Balaton-felvidéki Nemzeti Park is feltehetően pályázni fog, másrészt az utolsó pillanatban vagyunk, mert a nemzetközi geopark-hálózat az elkövetkező években várhatóan inkább Európán kívüli területekkel bővül majd.

Senkinek sem lenne jó, ha a befektetett munka elveszne, és még egy kiváló pályázat esetében sincs rá garancia, hogy megkapjuk a címet, talán érdemes egy kicsit azzal is foglalkozni, hogy a többéves előkészítést, sok szakember munkáját hogyan hasznosíthatjuk a jövőben. Fiókok mélyére süllyesztjük, vagy megpróbáljuk kiaknázni mindenképpen a benne rejlő lehetőségeket? Milyen forgatókönyvek vannak egy önkormányzati vezető fejében? Eötvös Mihály, Salgótarján alpolgármestere nem sokat gondolkodik a válaszon:

„Ha nem nyerjük el a címet, akkor is nyerne az önkormányzatok, mert az összegyűjtött anyag tudásbázist biztosít számukra, melyet a jövőben fel tudnak használni fejlesztéseikben, valamint össze is tudják hangolni azokat. Ha pedig elnyerjük a címet, az azért lesz kiemelkedő, mert jelenleg az Európában található geoparkok között egy sincs, amelyik határon átívelő lenne. Ez a státus pedig önmagában is kuriózum, de a későbbi európai uniós pályázatoknál is pozitív megítélés alá eshet.”
Úgy legyen.

A NOVOHRAD-NÓGRÁD GEOPARK TERVEZETT TERÜLETE

A tervezett terület központi része a Karancs-Medves és a hozzá kapcsolódó, szlovák Cseres-hegység Tájvédelmi körzet területe. Szlovák részről előszeretettel emlegetik e vidéket a legfiatalabb vulkánok földjének, hiszen a medvesi bazalthegyeket építő tűzhányók mintegy 2-4 millió éve öntötték tüzes lávafolyamukat a vidékre.

A bazaltvidék legismertebb csúcsai magyar oldalon a Salgó, Boszorkány-kő, Pécskő, Szilvás-kő, szlovák oldalon a Pogányvár, Ajnácskő és a sőregi Bagolyvár. A két állam osztozik a Medves-fennsík területén, amely a vidék egyik legérdekesebb geológiai látványossága.

A geopark központi területéhez tartozik még a Karancs andezit tömbje, amelyet szintén kettéoszt az államhatár. Itt található a geopark legmagasabb csúcsa, a 729 méter magas Karancs.

A geológiai értékek változatossága érdekében magyar oldalon a geopark területe nyugaton az Ipoly völgyéig nyúlik, déli irányban pedig a Kelet-Cserhát vidékét is érinti. A terület így magába foglalja az Ipolytarnóci Ősmaradványok bemutatóhelyet és Hollókőt is, de részei a cserhádi andezit kibúvások (ilyen sziklára épült pl. a hollókői vár), amelyek között figyelemre méltó geológiai emlékek is akadnak, mint például a béri hajlott andezit oszlopok, vagy a sámsonházi kőfejtő, amely nyitott könyvként tárja elénk a hajdani vulkáni működés folyamatát.

Nem csupán a geológiai emlékek lesznek a tervezett park attrakciói, a régészeti, történelmi, ipartörténeti emlékhelyek is kiegészítik, színesítik a látnivalókat. A salgótarjáni Bányamúzeum, Szécsény történelmi központja, a mátraverebélyi műemlék templom, a palóc népviselet, a középkori várromok ma már a táj történelmének és képének elválaszthatatlan részei.

A SALGÓTARJÁNI ERDÉSZET NAP MINT NAP TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK MEGŐRZÉSÉÉRT DOLGOZIK

VÁROS AZ ERDŐBEN – ERDŐ A VÁROSBAN

► BALÁS RÓBERT

Az Ipoly Erdő Zrt. – balassagyarmati központtal – a Börzsöny és Cserhát állami erdeit kezeli mintegy 60 ezer hektáron. Tizenegy erdészete, mint gazdálkodási alapegység végzi az erdőgazdálkodással, vadgazdálkodással és egyéb erdészeti tevékenységgel kapcsolatos feladatokat. A salgótarjáni erdészet a Karancs-Medves változatos felépítésű, nagyrészt hegység jellegű táján gazdálkodik 7500 hektáron. Munkájukról, sikereikről, nehézségeikről Lévárdi György erdészetvezetővel beszélgettünk.

■ Salgótarján hogyan illeszkedik a természeti környezetébe? Milyen erdők vesznek körül bennünket?

A 40 ezer lelket számláló település az erdészet területének központjában helyezkedik el. A salgói várról gyönyörű panorámát láthat a város és erdő találkozásáról a látogató. Az erdészet területének 9%-át fenyvesek, 27%-át cseresek, 21%-át tölgyesek, 13%-át bükkösök, 16%-át akácok borítják és 14%-ban egyéb fafajú erdőtársulások. Az erdőterület döntően gazdasági rendeltetésű, de a védelmi rendeltetés is hangsúlyosan jelenik meg a középtávú erdőgazdálkodási tervekben.

■ A város közelében védett táji és természeti területek is találhatóak?

Az erdészet területéből 4300 hektár tartozik a Karancs-Medves Tájvédelmi Körzetbe, amelyből 800 hektár fokozottan védett természetvédelmi terület.

■ Az erdő a gazdasági, gazdálkodási tevékenységnek is a színtere...

Az erdészet évente 15-17 ezer köbméter faanyagot termel a lakosság ellátása és ipari célok kielégítése céljából. Az erdők fakitermelés utáni felújítását 95 %-ban természetes úton makkról, illetve sarjraól végezzük el. A mesterséges úton, csemeteültetéssel végzett erdőfelújítások magas költségük miatt egyre inkább háttérbe szorulnak.

■ Az erdőkben vadászni is szoktak...

A város környékén az erdészet társult jogú vadászterületek kezelője. Évente mintegy 400 vaddisznót, őzet, szarvast és muflont ejtenek el a vadászok.

■ Az erdőgazdálkodás a természeti környezet, az élővilág védelmét, helyenként az épített értékek megőrzését is szolgálja...

Az erdészet célja és egyben kiemelt feladata, hogy a kezelésére bízott természeti környezetet, azaz

az erdőállományokat, vadállományt, vízfolyásokat, tisztásokat és egyéb természeti képződményeket – Pécskő, Szilváskő, Salgó, Gortva-völgy stb. – gondosan és a jövő generációinak fenntartva kezelje, valamennyi alkotóelemét figyelembe véve, a legapróbb gombáktól és rovaroktól elkezdve a fákig és emlősállatokig. Ebben a munkában kölcsönösen jó partneri kapcsolat alakult ki a Büki Nemzeti Park, a Magyar Madártani Egyesület, Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata, a kapcsolódó önkormányzatok, természetjárók, egyházak és az erdészet között. A célunk közös, így a közös hang és szándék mindenkor cselekvési egységet eredményez.

■ **Az erdőjáró emberekkel – nem a vadászokra és fatolvajokra gondolunk – milyen kapcsolatokat ápolnak?**

Az erdőgazdálkodási alaptervékenységen túl az Ipoly Erdő Zrt. külön hangsúlyt helyez a közjóléti és közösségkapcsolatokra. A város lakó emberrel meg kell ismertetni az erdőben zajló természetes folyamatokat és az erdőben folyó tevékenységet. Ez valóban nem az erdő kiirtásáról, nem a hegyoldalak letarolásáról és nem az őz lelövéséről szól. A salgótarjáni erdészet az elmúlt években egyre szorosabbá tette a kapcsolatait a város közönségével. Az idén teljesen felújított eresztvényi játszótéren a 2005-ös átadás óta egy kis generáció már felnőtt. Salgóban a 2006-os évben hoztuk létre az Erdészházat, ahol évente 3-4 ezer vendég fordul meg, és ismerkedhet az erdei életközösség titkaival és az abban folyó tevékenységgel.

■ **A túrázás szerelmeseinek is többször örömet szereztek, sőt összefogásra is képesek.**

Tavaly a Karancs Kápolna Alapítvánnyal összefogva felújítottuk a Margit-kápolnát, új, tájba illő és méltó harangláb ékeskedik a kápolna mellett. 2002-ben a Karancs-kilátót újítottuk fel teljes mértékben, amit idén kisebb tatarozással megis-

mételtünk. A Somoskői Vadasparkot pedig még az idén átadjuk. Elkészültek a Szilváskőre és Karancsra vezető tanösvények. Táblái esztétikusak és szemléltetőek a kirándulók számára. A közjóléti tevékenységünk során a Salgó környéki tisztások kaszálása és tisztántartása is kiemelt feladatunk. Idén júniusban, erdészetünk kezdeményezésére, a Salgótarján szívében található, de 1943-tól bizony elfeledett, ám az országban szinte egyedülállóan szép fekvésű kálváriát teljesen kitakarítottuk a bozóttegerből.

■ **Az erdészek élete nem mindig könnyű. Milyen problémákkal kell megküzdeniük?**

Az erdő-erdészet és az ember kapcsolatában természetszerűen árnyoldalak is vannak. Az erdőben zajló illegális és rendszertelen fakitermelés, orvadászat és hurkolás, valamint a szemét erdőben történő kihelyezése bizony sok-sok gondot okoz az erdőt kezelőnek és az erdőben kiránduló jó érzésű embereknek. Megjelentek az erdőben a motorosok és a különféle rendszám nélküli terepjáró járművek, veszélyeztetve az erdei életközösséget és az erdőben tartózkodó embereket. A város és a falvak folyamatosan tenyésznek ki a gazdátlan – sokszor szélnek eresztett – kutyát és macskát. Sajnálatos és sok kellemetlenséget okoz a hétvégi telkeken és a város peremén megjelenő vaddisznó. A létszám apasztásával, befogással, elterelő etetéssel próbáljuk a vadászterületen tartani a vadat, távol a lakott területektől, ahol vadászati tevékenységet nem szabad folytatni.

Salgótarján természeti környezete különleges koszorút képez a város körül, és még inkább kiemeli a salgói vár, somoskői vár a bányászati múzeum és ebben meghúzódó kohászati és bányászati, üveggyártási múltjára már mesziről visszaintó modern városunkat.

A CSEND HANGJAI

KOVÁCS BODOR SÁNDOR
DOKUMENTUMFILMJE

Sinkó Erik vagyok, 25 éves hallássérült. Szóval ez most nem az én hangom, csak a film miatt valaki kölcsönadta, hogy a hallók is megismerhessék a gondolataimat.*

Most épp egy hirdetésre megyek jelentkezni, amiben hallássérült fiatalokat hívnak, hogy tanulják ki a cukrászmesterséget. Nekem egyébként már van egy szakmám, mechanikai műszerész vagyok, csak munkát nem találok hozzá, hiába jelentkezem minden felhívásra, a multik nem vesznek fel hallássérülteket. Persze ezt így nem mondják ki, de érzem rajtuk, amikor odamegyek hozzájuk, hogy jelentkezzenek.

A hallók társadalma nem szívesen vesz tudomást rólunk, siketeiről. Csak a baj van velünk, sokszor látom az arcukon ezt a kifejezést. Persze ők nem tudják, hogy én olvasok a gondolataimban. Ne is tudják meg, mert ezzel csak még jobban magamra haragítanám őket.

Emlékszem, egyszer, amikor még Pestre jártam iskolába, álltam a zebránál, és valaki hirtelen hátulról lelökött az úttestre. A többiek, akik velem voltak, kérdőre vonták ezt az embert, és ő azzal védekezett, hogy hiszen ő kiabált nekem: Vigyázzak, mert neki sietnie kell valahová...

Kun Zsuzsa szociálpolitikus: - A fogyatékos emberek Magyarországon különösen, de tulajdonképpen világszerte a leghátrányosabb helyzetű csoportok közé tartoznak, hiszen a fogyatékosok mellé nagyon gyakran társadalmi hátrányok is társulnak. Habár javult a fogyatékosokkal szembeni társadalmi attitűd, ugyanakkor mégiscsak jelen van a mindenfajta mássággal szemben való megkülönböztetés és diszkrimináció, mind a mindennapi életben, mind a munkahelyeken. A fogyatékos emberek helyzetével sokáig, mint szociális kérdéssel foglalkoztak, úgy, hogy sok szociális támogatásra van szükségük, nagy terhet jelentenek a szociális ellátórendszerre. Később a munkaerőpiaci integráció került előtérbe. A fogyatékos emberek helyzetét ma már globálisan és nemzetközi viszonylatban is, mint esélyegyenlőtlenséget növelő kérdést közelítjük meg. Az a fő cél, hogy a fogyatékos emberek számára biztosítani lehessen, hogy a többségi társadalom normáinak megfelelően tudjon élni, olyan életszínvonalon, olyan életkörülmények között.

Ez nagyon szép, de Magyarországon nincs így. Azzal együtt, hogy nincs így, azt gondolom, hogy elég sok fejlődés volt tapasztalható a rendszer-váltás óta eltelt időszakban. Nagyon fontos, hogy ezekről a pozitív változásokról is beszéljünk. Az egyik ilyen pozitívum, hogy a fogyatékos gyerekek integrált oktatása a közoktatási törvény módosításával gyakorlatilag lehetővé vált. Más kérdés, hogy a valóságban erre nagyon kevés példát látunk, de a jog létezik. A másik ilyen, hogy a szociális törvény először iktatta törvénybe a szociális jogokat, rendelkezik a fogyatékos emberek pénzügyi, természetbeni ellátásáról, amelyhez azért többé-kevésbé hozzá is lehet jutni. Más kérdés, hogy milyen színvonalon, de ezt az összes szociális ellátás tekintetében el tudjuk mondani.

A harmadik ilyen, amelyik a fogyatékosok kérdését az esélyegyenlőség kérdéskörébe emelte, ez az esélyegyenlőségi törvény volt, amelyik jogként kezeli, hogy a fogyatékos emberek előtt minden fizikai és egyéb akadály elháruljon annak érdekében, hogy a társadalmi életben részt tudjanak venni, hiszen a fogyatékosok az állami törekvések ellenére is izolációval jár együtt.

Sinkó Erik: - Amikor kicsi voltam, még nem tudtam, hogy hallássérült vagyok. Nem éreztem hallani semmit, csak figyeltem mindent. Aztán észrevettem, hogy a többi gyermek korábban megismerte a világot, mint én. Mivel nem hallottam semmit, az én tapasztalataim lassabban rögzültek. A halló gyerekek pedig hamar megtanulták a tárgyak és az emberek neveit: szék, asztal, anyu. Én meg csak mutogattam.

Erik édesapja: - Születése után gyanítottuk, hogy hallássérült, de az orvosok talán később vették észre? Relatív dolog, mert három éves korában derült ki, hogy hallássérült teljesen. Ezt egy szülőnek nagyon nehéz feldolgozni, még a mai napig sem lehet. Úgy neveltük, mint a többi halló gyereket. Megkülönböztetés nem volt. Talán több odafigyelést kapott, azért, mert ő nem hall, hogy az ember megtanítsa, hogyan kell közlekedni, miként kell

vásárolni, mit kell elintézni neki. Megkülönböztetés nem is lehetne a családon belül, mert a többiek azt már rossz néven vennék. Nagyon kedves, ragaszkodó fiú volt, az embernek minden óháját, sóháját kereste. Szóval egész másként viselkedik, mint egy halló gyerek. Másabb a lelkiviláguk. Ezt fájdalmas kimondani, de az ember több szeretet kap tőle, mint a többiektől.

Kiskorában a testvéreivel nagyon jó volt a viszonya, és még a mai napig is az, mert szeretik, sőt nemcsak szeretik, hanem tisztelik is, amiért annak ellenére, hogy ő hallássérült, mi mindent bírt elérni az életben.

Sinkó Erik: - Kiskoromban, ha valami bajom volt ebéd közben, és nem figyelt rám senki a családomból, mert egymással beszélgettek, jó nagyot az asztalra ütöttem. Rögtön mindenki rám nézett. Furcsamód, olyankor éreztem át teljes valójában, hogy nem tartozom közéjük, és hogy én egy másik világban élek.

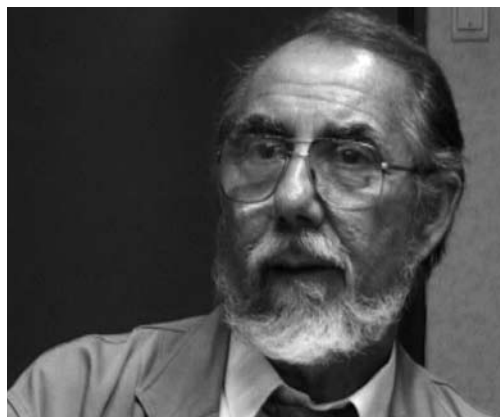

Erik édesanyja: - Elég későn sikerült bebizonyítani, hogy ő valóban hallássérült, másfél éves volt ekkor. Holott már három hónapos korától jártunk az orvoshoz. Annyira figyelmes volt, értelmes, okos, nagyon jól tudott kommunikálni. Vittük fűhöz-fához, valahol sejtettük és tudtuk, hogy beteg, de nem akartuk elhinni. Szóval bíztunk benne, hogy talán mégsem, és ez úgy jött ki nálunk a családban, hogy utána döbbentem álltunk és néztünk egymásra, nem tudtuk felfogni ezt a dolgot. A mai napig sem. Megpróbáltuk úgy nevelni, mint a halló gyerekeinket, mert ők négyen vannak testvérek. Nem tettünk különbséget, pontosan azért, hogy ne érezze, hogy más, de eljött az időszak, amikor erre rájött: hogy ő más, mint a többi gyerek.

És feltette nekünk azt a kérdést, hogy miért más. Nem vittük orvoshoz, vagy nem tettünk meg mindent? Ez volt a legmeggrázóbb, mikor erre rájött, és az embernek olyan lelkiismeret-furdalása támadt ismét, hogy talán mégsem tettem meg mindent... De nem tudtuk neki megmagyarázni, és a mai napig sem tudja ezt elfogadni, hogy ő miért lett ilyen.

A kisebbik fiam teljesen beleélte magát Erik helyzetébe, és megpróbált magának egyfajta süket-séget produkálni. Azt vettük észre, hogy hangosan kell neki beszélni. Elvittük az orvoshoz, és azt mondta, hogy ő is hallássérült. Hát, mondanom sem kell, hogy a családnak ez mekkora válságot okozott. Ez az újabb tragédia. Már hallókészüléket is írtak fel neki. És a végén kiderült, hogy a gyerekek semmi baja sincs, csak annyira szeretted Eriket, hogy utánozta, és valahogy közösséget akart vállalni vele.

Egyszer Vácott beszélgettünk a tanárnővel a hallássérültek iskolájában. Mondta, hogy esetleg Eriknek lehetősége lenne arra, hogy megműtsék, és halló legyen, vajon szeretné-e? És azt válaszolta Erik, hogy nem, mert ő nem szereti a hallók világát. Gondolom, azért, mert nagyon sok kudarc érte őt.

Dr. Török Iván pszichológus: - Azt, hogy fogyatékos vagy beteg gyerekek van, valóban nehéz elfogadni, tudomásul venni. A szülő úgy is érezheti, maga is hibás ebben; hogy ez valami sorsbűntetés, vagy az Isten büntetése: talán én tettem valami rosszat, és ezt most a gyerekek büntetésként jelenik meg.

A szülő igazán azzal tud legtöbbet segíteni a gyerekének, ha elfogadja úgy, ahogy van. El lehet fogadni valakit beletörődően, keserűen, ám az igazi elfogadás – ahogy ezt például a személyközpontú pszichológia állítja – azt jelenti, hogy értéknek fogadlak el. Feltétel nélkül, értéknek: látom benned az értéket, annak ellenére, hogy ez sok mindennel el van takarva, le van fedve.

Az ilyen sérült emberekből nehezebb kibogozni az értéket, a kapcsolattartás nehézsége miatt bonyolultabb felfedezni, hogy melyek a tényleges értékek. A szülőnek, illetve bárki másnak, egyfajta pozitív előfeltételezést kell tanúsítania. Azt gondolom, hogy benned értékek vannak, noha még nem tudom, hogy milyenek. Nehéz ezt hosszú távon ébren tartani magunkban. Nehéz az érint-

kezés akadozottságát elviselni vagy elfogadni. Nehéz megérteni, hogy a gyerekünk minket sem ért meg.

Hétköznapi szóval, egy dologra van szükség: arra, hogy az ember igazán szeresse a gyermekét. Szeresse így, ahogy van, sőt szeresse annak ellenére, hogy ilyen. Szeresse az ügytelenségét, szeresse a félszűrségében is. Szeresse önmagáért.

Igaz ugyanakkor, hogy a szülők nagy része is segítségre szorul; egyfajta lelki támogatásra, ahhoz, hogy türelmet tudjon tanúsítani, ahhoz, hogy el tudja viselni az ebből eredő problémákat, nehézségeket, kudarcokat. Szüksége van arra, hogy ne fáradjon ki érzelmileg, hanem mindig képes legyen a gyerek mellett állni, és támogatást tudjon számára nyújtani.

Azok a szerencsés gyerekek, akik ilyen családba születtek.

Manapság a segítő szakmáknak az lenne az egyik feladata, hogy a sérült gyerekek szüleinek egy külön szervezet útján segítséget – egyfajta pszichológiai segítséget – nyújtsanak.

Sinkó Erik: - A szüleim csak egyszerű jelekkel mutatták nekem, hogy mit szeretnének tőlem. Például: rámutattak az annivalóra, ha kész volt a vacsora, vagy rámutattak az ágyra, ha eljött a lefekvés ideje.

Sokszor elképzeltem, hogyan beszélgetnek egymással a halló testvéreim és a szüleim, és nagyon vágytam rá, hogy én is köztük lehessenek, értsem őket. Sokáig nagyon erősen figyeltem a bátyámat, szerettem volna ellesni tőle ezt a képességet.

Erik bátyja: - Erik fogyatékosága a családot is összefogta; nem volt széthúzás köztünk. Mindenkinek figyelnie kellett, és segíteni őt, ha gondok és problémák támadtak. Eriket sok helyen nehezen fogadták be, és akkor a családnak össze kellett fognia, hogy ő ne veszítse el a reményt. Én és a testvéreim is büszkék vagyunk rá. Sosem tagadtuk le. Sokat tanulhat tőle az ember. Például azt a szeretetet, amit adni képes. Kevés ember viszonyul úgy a testvéreihez, ahogy ő tud. Nagyon jó példát mutat számunkra azzal az állhatatos küzdőszellemével, ahogy megharcol mindennél. Arra inspirál bennünket, hogy nekünk is így kel tennünk, nem szabad feladni semmit, hiszen neki is sok mindent sikerült elérnie, annak ellenére, hogy hozzánk képest háromszoros hátrányból indult. Erik kapaszkodót is jelent számunkra, mert

Amikor az ember már-már feladná a harcot, akkor eszébe jut: hopp, itt van a testvérem, aki bizony sokkal nehezebb helyzetből indult, és mégis megcsínálta.

Sinkó Erik: - Amikor megértettem, hogy hallássérült vagyok, nagyon nehezen fogadtam el ezt a helyzetet. Próbáltam meg tudni a szüleimtől, hogy miért vagyok más, mint ők, és hogy az orvosok miért nem gyógyítottak meg kiskoromban. Hároméves koromtól jártam Vácra, a hallássérültek óvodájába, iskolájába. Vasárnap vittek, pénteken ismét itthon voltam. Szerettem ott lenni. Az óvodában beszélni és sajjáról olvasni tanultunk. Képekről ismertük meg a növények, állatok neveit.

Az előkészítő iskolában már értettem az alapvető számtani műveleteket. Az általánosban ugyanazok a tantárgyaink voltak, mint a hallóknak. Nagyon szerettem sportolni, talán az úszás ment a legjobban, több korosztályos versenyen is dobogós lettem. Szerettem az atlétikát is: jól ment a távolugrás, a futás, a dobás. A kollégiumban minden délután fociztunk, egyszer harmadikok lettünk egy iskolák közötti bajnokságban.

Jól éreztem magam a hozzám hasonlók között, nem hiányzott a hallók világa. Egyenrangúak voltunk, és ha valaki kiemelkedett közülünk, azt a többiek elismerték, büszkék voltak rá. Előbb-utóbb mindenki megtalálta a helyét abban a világban.

Valahol mélyen a lelkünkben persze mindannyian éreztük, hogy az igazi beilleszkedés még hátravan, és egy sokkal könyörtelenebb világban, a hallók között kell majd megtalálnunk a helyünket.

Dr. Perlusz Andrea gyógypedagógus, főiskolai docens: - A gyógypedagógiának mindig az volt a célja, hogy azokat a gyermekeket, fiatalokat, illetve felnőtteket, akikkel foglalkozik, a lehető legteljesebb társadalmi integrációba juttassa el. Ennek lépcsőfokai az óvodai, iskolai integráció, illetve később a munkahelyi beilleszkedés.

Magyarországon az elmúlt harminc-harmincöt évben az integrált nevelés elterjedtté vált, és elmondhatjuk, hogy a speciális oktatásnak létezik egy alternatívája, a korai fejlesztés. Emellett, nagyon korszerű hallókészülékes ellátás után, a hallássérült gyermekek is képesek halló óvodába járni, többségi iskolát látogathatnak, és így kerülnek

aztán középfokon, illetve felsőfokon a korábban is halló gyerekekkel együtt közös iskolába.

A speciális oktatás, elsősorban a szakértelem terén, jelentős értékeket tudott felsorakoztatni. A hallássérült gyerekek számára fontos gyógypedagógiai szaktudás, a segédeszközök használata, elfogadása elsősorban a speciális intézményekben összpontosul. Ezért az integráció mellett szóló érvek akkor tudnak érvényesülni, ha ezt a szaktudást az integrációs oktatás sem nélkülözi. Tehát nem arról van szó, hogy az integrált nevelés során a hallássérült gyerek csak bekerül egy többségi környezetbe, és ott nem kap segítséget a problémáihoz, hanem az a lényeg, hogy ezt a segítséget megkapja. Az integrált oktatásnak – a feltételek megléte esetén – nagyon sok előnye van, nem csak a hallássérült ember, hanem a befogadó közösség, a gyerekek és a pedagógia számára is, amely így rákényszerül arra, hogy jobban alkalmazkodjon a különböző szükségletekhez, a különbségekhez.

Sinkó Erik: - Borsosberény egy kicsit a világvégén van. Ritka a buszjárat Rétság felé, még nehezebb a környéken munkát találni egy magamfajta hallássérültnek. A legjobban az zavar, hogy jelen pillanatban a szüleim tartanak el. Reménytelen-ségben telnek a napok.

Amikor műszerésztanulóként az országos szakmai versenyen gyakorlatban a harmadik helyen végeztem a hallók között(!), és a szakma kiváló tanulójaként vizsgamentességet kaptam, azt hittem, hogy egy életre megalapoztam a jövőmet. Legalábbis nagyon reméltem. Aztán az első munkahelyemen gépies összeszerelést kellett végeznem. Monoton, semmiféle szakmai kihívást nem jelentő munka volt, többszörösen fogyatékos emberek között.

Ma már nyilvánvaló számomra, hogy valami értelmesebb munkát kell találnom, még ha ez ismét tanulással jár is. Reménykedem: a Szív a Szívért Alapítvány hirdetése valóban új lehetőséget jelenthet. Váltani szeretnék, önálló életet akarok élni, mint minden 25 éves fiatal.

(Erik Balassagyarmaton új szakmát tanul, hallássérült társaival együtt.)

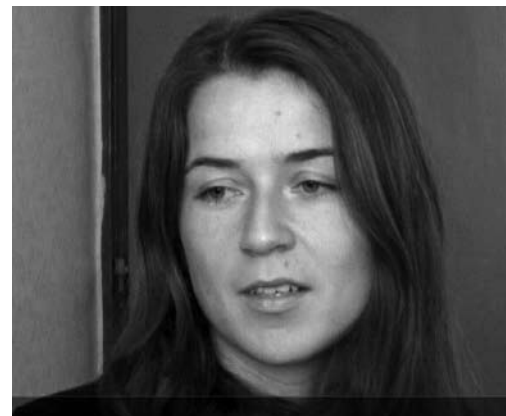

Sinkó Erik: - Tanulni jó. Abban mindig ott van a lehetőség, hogy az ember később megtalálja a helyét a világban. Ebben a tanműhelyben most

huszonnégyen vagyunk hallássérültek. Phare-támogatással tanuljuk a mézeskalács- és aprósütemény-gyártó szakmát. A képzés öt hónapig tart, havonta 42 ezer forint az ösztöndíjunk. Azt ígérik, hogy a képzés után a legjobbak az alapítvány sűtődéjében kapnak majd munkát. Szeretek a kezemmel dolgozni, bízom benne, hogy megállom a helyemet.

Kriszti nagyon kedves lány, szeretném az iskola után randevúra hívni, ő ismeri ezt a várost, talán megmutatja nekem a látnivalókat.

Angyal Andrea szociális munkás: - Létezett bennem némi félelem, hogyan fogom majd velük megérteni magam; egyrészt azért, mert nem ismerem a jelnyelvüket, másrészt pedig, mert bensőséges kapcsolatban még nem voltam hallássérültekkel. Egy kis előítélet is dolgozott bennem, mert nem ismertem őket. Ez a félelem azonban néhány nap elteltével teljesen megszűnt. Ez a kölcsönösen jó hozzáállásnak köszönhető, amelynek révén könnyen elfogadtuk egymást. A fiatalok sokat segítettek abban, hogy megismerhessem és megérthessem őket. Rengeteg tapasztalatot szereztem és sok élménnyel lettem gazdagabb a velük töltött idő alatt.

Elmondhatom róluk, hogy rendkívül fogékonyak az emberi kapcsolatok iránt. Jellemző még rájuk, hogy a többségük nagyon jó kezűgyességgel, illetve manuális készséggel rendelkezik. Az életükben nagyon fontos elem a humor. Az ember bármilyen hangulatát, rezzenését le tudják olvasni az arcáról. Tudják, hogyan viszonyulunk hozzájuk, annak ellenére, hogy nem hallják a hangokat, illetve a hangszínt, ami szintén nagyon fontos. Így az esetükben csak „fekete” és „fehér” létezik, miközben

mi, hallók a „szürkét” is ismerjük. Amiről mi tudjuk, hogy pontosan mit jelent, arról ők sok esetben nem. Ismét bebizonyosodott, hogy nincsen olyan ember, akitől ne lehetne valamit tanulni. A mai világra jellemző bizalmatlanságot náluk nem éreztem. A program során az is kiderült számomra, hogy milyen óriási bizonyítási és alkotóvágy feszül bennük.

Dr. Farkasné Kovács Beáta gyógypedagógus, szakértő: - A mai szakképzési rendszerben egyre több hallássérült fiatal szerez képesítést, fejezi be a szakmatanulást sikeresen. Számukra ez egy nagyon örömteli dolog, de ma már ezt nem tekinthetjük befejezett állapotnak. A mai piacgazdaság követelményei, az egyre fenyegetőbb munkanélküliség ugyanolyan feladatok elé állítja a hallássérült fiatalokat, mint a hallókat. Így az egész életen át tartó továbbképzési rendszerbe ugyanúgy be kell kapcsolódniuk, mint a halló társaiknak. Ez számukra legalább ugyanolyan nehéz, mint a hallók között megszerezni az első vagy második szakképesítést. Ott is támogatást, szurkopedagógiai segítséget (a hallássérültekkel foglalkozó pedagógiai terület – a szerk.), speciális eszközrendszert, adaptált programokat igényelnek. Mindez az átképzés, a továbbképzés rendszerére is érvényes lenne a felnőttoktatás különböző lépcsőfokain. Ennek a rendszere és a háttérintézménye nálunk egyelőre nem kidolgozott. Szerencsés lenne, ha ezt a feladatot már meglévő rendszerekhez, szervezetekhez, vállalkozásokhoz, civilszervezetekhez tudnánk csatolni, megfelelő finanszírozási rendszerrel. Szintén jó lenne, ha mindezt legalább bizonyos mértékig állami feladatként kezelnék. Mindehhez nagyon jó bázist jelentene a meglévő szakemberháttér, a képzőhelyek eszköztársa, szakoktatói háttére.

Szakács Ferencné szociálpolitikus, programvezető: - A Szív a Szívért Alapítvány jelentős hazai és nemzetközi támogatásokkal Karancsságon, az egykorit általános iskola épületéből alakította ki élelmiszer-feldolgozó üzemét, azzal a céllal, hogy hátrányos helyzetű embereknek teremtsen munkahelyet. A Phare-program segítségével az üzemet akadálymentesen alakítottuk ki, amely kommunikációs akadálymentesítést is jelent. Az alapítvány mindig hangsúlyt fektetett arra, hogy az üzemben dolgozó emberek magas minőségben

állítsanak elő termékeket, amelyek piacképesek, mert kizárólag a piacképes termékek előállításával és forgalmazásával biztosítható a hátrányos helyzetű emberek foglalkoztatása.

Erikék új otthonában: - *Igen, igen! Szobabérlők lettünk Salgótarjánban, íme, a fiatal házások otthona. Andí, a szociális munkás segített abban, hogy beköltözhetünk ide. A lakbér nem túl magas, cserébe takarékoskodni kell, és ez lesz a majdani lakásunk fedezete. Sokszor elképzelem a jövőmet: kertes ház, ülünk egy fa alatt Krisztával, nézzük, ahogy a gyermekeink játszanak a fűben. Jó, mi? Lehet, hogy giccses egy kicsit, de még senkivel sem találkoztam, aki elutasította volna magától ezt a képet.*

(2005)

*a film természetesen csak felirattal vetíthető

Készült a Hallássérültek társadalmi integrációja című Phare-projekt finanszírozásával, a Szív a Szívért Alapítvány megbízásából.

EPILOGUS

Három év elteltével Krisztának és Eriknek megszületett az első gyermekük, egy halló kislány. Neveltetése végett a fiatalok Erik szüleihez költöztek Borsosberénybe. A karancssági élelmiszer-feldolgozó üzemet bezárták. Erik megszerezte a gépjárművezetői jogosítványt, jelenleg egy rétsági üzemben dolgozik, eredeti szakmájában.

■ BALRÓL ANTAL JÓZSEF, MARKOVICS BOTOND, SZÉLESI SÁNDOR, FONYÓDI TIBOR, BÁN JÁNOS, ELŐTÉRBE LŐRINCZ L. LÁSZLÓ

TUDOMÁNYOS, HUMÁNUS – ÉS FANTASZTIKUS!

BÓDI ILDIKÓ: „AZ IGAZÁN JELENTŐS ALKOTÁSOK A SCI-FI IRODALOMBAN IS AZ EMBERRŐL SZÓLNAK”

> BALÁS RÓBERT

Régóta forgolódik irodalmi körökben. Bódi Ildikó több mint másfél évtizede szervezi a salgótarjáni Hungarocon országos sci-fi találkozót. A Balassi Bálint Asztaltársaság korábbi, az Avana Egyesület mai elnöke maga is ír, és jelentős irodalmi szervezőmunkát végez, folyóiratok és más kiadványok szerkesztéséről, kiadásáról gondoskodik. Szívügye a Gyermekünk jövőjéért e-oldal (<http://www.gyermekunkjovoje.eoldal.hu>), ahol naplót ír, fórumot vezet, tudományos és irodalmi műveit is közzé teszi, és most épp Avana Klubot indítanak a SITI-vel.

■ Hogyan került kapcsolatba az irodalommal?

Kilencévesen kezdtem „regényt” írni – naiv gyermekszemmel – egyik, szegény sorsú osztálytársam életéről, és akkor elhatároztam, hogy író leszek. Sokat olvastam és írtam, megjelent néhány művem a Palócföldben, majd többéves szünet után, 1988-ban Pál József megszólított, hogy lépjek be a Balassi Bálint Asztaltársaságba. Ezt az irodalmi kört Handó Péter javaslatára hozták létre, és id. Kojnok Nándor, a megyei könyvtár akkori igazgatója vezetésével működött. A társaságot a javaslatomra 1991-ben egyesületté alakítottuk, amelynek elnökévé választottak. Nyertünk pályázaton harmincezer forintot, amelyből elindítottuk az Asztaltársasági Füzeteket, rendszeressé váltak a kiállítások, irodalmi délutánok, jól ment a műhelymunka, egymást követték a kiadványok. Az asztaltársaságnak 1999-ig voltam elnöke, majd Orbán György vette át a stafétabotot.

■ FOTÓ: VALACH ENIKŐ

■ Bódi Ildikó

■ A sci-fi irodalommal is szoros kapcsolatba került...

A Vega Egyesület pályázatára küldtem be egy sci-fi novellát. Nem nyertem vele díjat, de bátorító levelet kaptam Preyer Hugótól, az egyesület titkárától, akivel szoros levelező kapcsolatba kerültem. A Vega szervezte már 1980-tól a Hungarocon országos sci-fi találkozót. 1992-ben rendezési nehézségeik támadtak, mert a színhelyül kijelölt

HAGYATÉK

BÓDI ILDIKÓ NOVELLÁJA

Este volt már, mire Fay a napi megfeszített munkától elgyötörten hazaért. A városra sűrű, szmogos köd telepedett és kísértetiesen gomolygott, mint a horrorfilmek díszlete. Fay alig várta, hogy a biztonságot ígérő házba léphessen. A lépcsőház azonban sötét maradt, hiába kapcsolgatta a lámpát.

- A fene... – motyogta a lány, miközben magában szidta a közös képviselőt. A nő táská szertelen rendetlenségében vaktában kotorászott kulcsai után.

- Itt is rendet kell csinálnom – állapította meg, amikor végre kezébe akadtak. Megpróbált beletalálni a postaláda kulcslyukába. A ládában lapuló levél – mivel a láda alulról fölfelé nyílt – a földre lavírozott. Keresgélte, végigtapogatva a sejtése szerint bizonyára piszkos követ.

A boríték, amit végül megtalált, már tapintásra is rendkívülinek mutatkozott. Selymesen puha volt, mintha nem papírból, hanem valami finom szövorből készült volna. A lakásba érve, amikor végre világosságot gyújthatott, látta meg, hogy egy ellipszis formájú, megsárgult borítékot tart a kezében. Ledobta csomagjait. Kíváncsian tépte fel és kezdte olvasni a gyöngybetűkkel rótt sorokat.

Drága Fay!

Egyik napról a másikra, minden különösebb ok nélkül, hirtelen távolodtam el az emberektől. Leírhatatlan, megmagyarázhatatlan érzés volt, mert a korábbi években inkább lett volna okom gyűlölni a világot, mint akkor. Sok emberben csalódtam. Rájöttem piti kis hazugságaikra, hogy sok embert kihasználnak – engem is –, és jókat nevetnek az illető távollétében. De ezeken akkor már túltettem magam. Mégis gorombává váltam. Válogatás nélkül, mindenkihez. És nem is akartam megérteni, miért, mitől lettem ilyen. Nem kutattam magyarázatok után és nem vártam megértést. Úgy és azt mondtam ki, amit éreztem, gondoltam, és persze egyre többen megharagudtak rám. Ez sem érdekelt. Szótlan, hideg és zárkózott lettem. Csak annyit értettem az egészből, hogy létezésem megszokott rendjében felborult valami, valahol a lelkem legmélyén, és nincs többé szükségem azokra a dolgokra, emberekre, akikre addig.

Egy napon aztán különös dolog történt velem. Egyedül maradtam az irodában. Ez persze még önmagában nem rendkívüli. Ám abból a végtelen csöndből az értelmetlenség, a haszontalanság, a halálra vágyás gondolata bukkant elő. Néhány lépésnyire az asztalomtól, zöldes, ködszerű anyag mögött, egy férfi alakja jelent meg. Kezét lassan felém nyújtotta. Minden forogni kezdett velem. Mintha kiléptem volna az asztalnál ülő testemből, a férfi mellett találtam magam. Egy város parkjában, sűrű hóesésben. A lelassult időben, szokatlan méltósággal sétáltunk egymás mellett. A hópelyhek összekapaszkodva, gyermekkéznyi telepekbe gyülekezve zuhantak a már úgy is vastag hótakaróra. A fák roskadoztak súlyos hóruhájuktól. Kezünk egymásba fonódott, és csak mentünk rendíthetetlenül és boldogan célunk felé. Kezünk melegéből, gondolataink párbeszédéből, a hótenger vakító fehérből, hosszú csókunkból gyönyörű, végtelen világ nőtt ki, mely belénk olvadt, egy lett velünk.

- Nagy Jenő rendelője - hallottam a következő pillanatban egy nő hangját, mely a kezemben tartott telefonkagylóból szólt hozzám. Nem tudtam megszólalni. Az a hang meg egyre kérlelt, hogy nyugodjak meg, nem lesz semmi baj. Dadogva mondtam néhány szót, amaz leíratta velem a címet és az időpontot, mikor mehetek a doktor úrhoz.

Délután a megadott időben, már csak kíváncsiságból is, elmentem a megadott címre. Ott újabb meglepetés ért. Amikor megpillantottam a pszichológust, úgy megrökönyödtem, hogy a köszönés is a torkomon akadt. Most persze azt kérdezed, hogy miért. Mert a magas, koromfekete hajú és fekete bajszos férfi pontos hasonmása volt az én szép „fantomomnak”, akivel abban a gyönyörű látomásban sétáltam. Mosolygott most is, mint akkor, de barna szemében - amit sűrű fekete szemöldök ívelt - mégis volt valami szigor.

Mi lehet jobb egy ilyen idegállapotúnak, mint a pihenés? Természetesen vidéki pihenést javasolt. Még aznap összepakoltam, autóbuszra ültem, és három óra múlva a nagyszüleimtől örökölt ház felé tartottam. Ott már könnyebben éreztem magam. Boldog voltam, hogy megint láthatom a magasra nőtt gesztenyefákat, melyek ilyenkor télen fekete-fehérbe öltöztek. Az út sima és fehér volt. Felületéről visszaverődött a Hold naptól kapott fénye, és a jeges út ezen ragyogása a dolgok végtelen összefüggéseit juttatta eszembe. Szinte elem tárult a többdimenziós viszony. Nem siettem, mert úgy éreztem: ennek a látványnak minden részletét magamba kell szívnom, örökre az emlékezetemben kell maradnia, hogyha majd eltávozom a Földről, magammal vihessen ezt a gyönyörűséget.

Az életre gondoltam, az elfutó időre, a végtelen szeretetre, mely sokakban ugyan elrejtve, de azért mindenki ott él. Ott él, sokszor egy kemény kéreg mögé rejtve, mint ahogyan a fák védik belső, sérülékeny lényegük, mert az ember fél: a kéreg nélkül sebezhetőbbé válik. És sajnos, sokszor nem ok nélkül hiszi ezt. A fákkal társalogtam, meg a csillagokkal, miközben egyre erősebb lett bennem megint a vágy, hogy a „fantomom” lássam.

Pontosan tíz óra volt, amikor lekapcsoltam az ágy fölötti lámpát, és szinte azonnal elaludtam. A szép fekete „fantom” elem lépett, kíváncsi mosollyal nézett rám. Azért jött, mert hívtam. Egymás arcát, szemét fürkészve sokáig, sok mindenről beszélgettünk. Hogy miről? Nos, azt most itt nehéz lenne elmondani, de annyit mégis tudnod kell: kettőnkéről beszélgettünk, hogy valami hiba miatt tudatosult bennem, hogy máshová tartozom, de ha visszatérek, megint együtt leszünk. Aztán szóltak, hogy lejárt az engedélyezett időnk. Álomom vonzó, ellenállhatatlan „fantomja” az ujjamra húzott egy gyűrűt, amely majd mindig biztonságérzetet ad nekem. Megcsókolt, azután eltűnt. Fájt, hogy nem láthatom, és ettől a fájdalomtól felébredtem.

Belebámultam a sötétségbe. Álomra gondoltam, Nagy Jenőre, a délutáni látomásra. Felkapcsoltam a lámpát. Az óra tízet mutatott. Azt hittem, megállt, és kinyúltam a paplan alól, hogy ha lehet, elindítom. Kezem féluton megállt a levegőben, mert az ujjamon ott csillogott a gyűrű. Egy zöldkőves gyűrű, melynek kövében átlósan fekete ellipszis rajzolódott ki.

Csak, hogy tudd, Nagy Jenő rendelőjét később hiába kerestem. Soha nem is létezett. Viszont néhány hónap elteltével fiam született. Mivel férfi, Ő nem kaphatta meg a gyűrűt, csak Te. Viseld olyan szeretettel, ahogyan én viseltem.

Légy boldog, kedvesem!

Szíve minden szeretetével ölel

a Téged Örökké Szerető Mama!

Fay megtörölte könnyes szemét. Mellkasához szorította a levelet, és bement a szobába. Az asztalon ott állt az a szelence, melyet a nagymamájától örökölt egy hete. Felnyitotta a fedelét, ismét meghallgatta a rövid keringőt, melyet a doboz minden alkalommal eljátszott. A zeneszám végén Fay kiemelte a dobozból és az ujjára húzta a zöldkőves gyűrűt, melynek kövében átlósan fekete ellipszis rajzolódott ki.

város visszalépett. Ekkor asztaltársaságunkat kérték fel a rendezésre. Ezzel indult a salgótarjáni Hungaroconok története. Szerencsére a tarjáni önkormányzat – Kun Zsuzsával, a kulturális bizottság akkori elnökével az élen – támogatta a törekvéseinket. A találkozót olyan jól sikerült, hogy a következő évben is bennünket kértek fel a rendezésre. Sajnos az 1993-as találkozó előtt meghalt Preyer Hugó, aki azonban utolsó levelében arra kért, hogy ne hagyjam abba a Hungarocon szervezését, mert a rendezvényt minden évben nagyon várják a sci-fi kedvelői. Ezt a munkát azóta is folytatom, és mindaddig kintartok a Hungarocon mellett, amíg partnerem lesz ebben a salgótarjáni önkormányzat, ugyanis a helyi vállalkozók alig-alig segítik a rendezvényt.

■ Az asztaltársaság mellett egy sci-fi egyesület is felvállalt.

Igen, 1997. szeptember 7-én, Budapesten megalakult az Avana Egyesület, amelynek szintén elnökévé választottak, és – egyévi kihagyás mellett, amikor a férjem volt az elnök – azóta is vezetem az egyesületet. Sajnos a megalakulásunk után nem sokkal kaptuk a hírt, hogy elhunyt Zsoldos Péter, a magyar sci-fi irodalom egyik legnagyobb alakja, és úgy döntöttünk, hogy emlékére díjat alapítunk. A salgótarjáni önkormányzat és a Zsoldos család segítségével létrehozott Zsoldos Péter-díjjal mindig az utóbbi egy év legjobb sci-fi regényeit, novelláit jutalmazzuk. 1998-ban már át is adtuk a díjat, amelynek első nyertese a regények között Szélesi Sándor Városalapítók című műve volt, míg a novellakategória győztesének, Vizsokay Tamásnak személyesen már nem tudtuk átadni az elismerést, mert az író sajnos időközben elhunyt. Azóta is, minden évben odaítéljük a díjat. Emellett a külön novellapályázatunk győztese 1994-től kapja meg a Preyer Hugó-emlékermét. Ezen kívül az Avana – amely 1998-tól hivatalosan is átvette a Hungarocon rendezését a Balassi Bálint Asztaltársaságtól – az amatőr íróknak 2000-tól Íróiskolát, illetve Literátorműhelyt szervez. A hagyományos díjaink mellett képzőművészeti és más pályázatokat – pl. idén képregény – is meghirdetett. Legutóbb sporttémájú novellákat kér-

tünk, és az Új Galaxis magazin legújabb, 13. számát ezekből az anyagokból szerkesztjük.

■ Kiadványaik sora most új magazinnal bővül...

Igen, az Avana SF Hírlevél és az Arcképcsarnok összevonásával olyan sci-fi magazint hozunk létre, amely egyaránt hírt ad majd a tudományos kutatások legérdekesebb eredményeiről, a sci-fivel foglalkozó civil szervezetek és klubok tevékenységéről, helyet ad a kezdő alkotók novelláinak, és bemutatkozási lehetőséget is kínál az alkotóknak. Az első szám témája: „Eldobandó... avagy szemét, szemét és szemét!”. Ehhez a szemét nélküli jövővel kapcsolatosan kértünk írásokat. Az ingyenes kiadvány megjelenését: 2008 októberére tervezzük.

■ Milyen volt az idei Hungarocon?

Nagyon különleges rendezvény volt. Meghívtuk a régi Vega Egyesület elnökét, dr. Horváth Sándort, aki megemlékezett azokról az írókról, akiket az évek során elvesztettünk: Marschalkó Zsoltról, Threton Juditól és Preyer Hugóról, míg Zsoldos Dávid az édesapjára, Zsoldos Péterre emlékezett. Mivel tízéves a Zsoldos Péter-díj, meghívtuk az eddigi nyerteseket, akikkel elbeszélgettünk a sci-fi irodalomról. A zsűritagok nyilvános fórumon számoltak be a díjazott művekről. Népszerű íróink közül jelen volt Lőrincz L. László és Nemere István, aki elhozta a tragikus körülmények között elhunyt Threton Judit, Eurocon-díjas író nő édesanyját. Nagy örömmre a Galaktika szerkesztősége is eljött a rendezvényünkre. Ezúttal is érkeztek vendégek az ország minden részéről. Tudományos előadások hangoztak el – pl. az Atlantiszról és a nanotechnológiáról –, amelyekkel ötleteket kívánunk adni az íróknak új műveikhez. A szervezésért soha nem kaptam semmit, a találkozót azért rendezem, hogy élményhez juttassam az embereket, valamennyire megváltoztassam a gondolkodásukat, és nem utolsósorban azért hozom tető alá a Hungaroconokat, hogy Salgótarján eggyel

több magas színvonalú országos rendezvénynek adjon otthont.

■ Milyen a jó sci-fi író?

Meglátásom szerint a tudományos-fantasztikus írónak széles rálátással kell rendelkeznie a világ dolgaira, a civilizációk működésének szabályszerűségeire, és az a feladata, hogy a napjainkban meghozott döntések lehetséges következményeit vizsgálja. Tegye mindezt úgy, hogy olvasóit mindeközben „elvarázsolja”. Kényszerüljön rá az olvasó, hogy szakadatlanul, újra és újra szembenézzen önmagával, önnön gyarlóságával, hogy a felvázolt, lehetséges jövő által értékelje át saját jelenét. Az Avana egyik célja felhívni a figyelmet a sci-fi értékeire. Hangsúlyozom, hogy műfajunk nem azonos a horror, pornográf és hasonló irányzatokkal. Hiszünk, hogy a sci-fi is elnyeri a méltán megérdemelt tiszteletet a hazai művészetek között.

■ A fantasztikum mellett a „való életben” mivel foglalkozik?

Szociálpedagógus volnék, de otthon vagyok a 13 éves autista kisfiammal. Mivel jó értelmi képességekkel rendelkezik – főleg a matematikában tehetséges –, elértem, hogy többségi iskolába járjon, de magántanuló, és persze otthon is tanítom. A nagyfiam 27 éves, és már „kirepült” otthonról, míg a lányom 24 éves, és tanul. A családom mellett a Gyermekeink jövője című e-oldal a szívügyem. Az autizmusról írt szakdolgozatomat már több mint hétszázan letöltötték, de novelláimat is olvashatják az oldalon. Egyesületünk a SITI-vel közösen indította el Avana sci-fi klubját, amely havonta egyszer tartja összejöveteleit. A klubnapok idején lehetőség van tudományos fantasztikus könyvek kölcsönzésére. Nekem is volna egy-két regénytervem: szeretnék egy önéletrajzi ihletésű ifjúsági regényt írni, emellett akad néhány sci-fi kisregényötletem is, de ezek megvalósítása továbbra is várat magára, hiszen egyelőre legfeljebb pályázatok írására marad időm...

ARS POETICA (részlet)

- Vallom, hogy a fantasztikus történeteknek, de mindennapi életünknek is fontos része a kíváncsiság, a képzelet, a kreatív fantázia. Mindemellett fontosak a személyes találkozások. Ma, a net-korszakban, amikor minden információ szinte néhány perc alatt az emberek rendelkezésére állnak; amikor forradalmát éli az elektronikus levelezés, még inkább fontos a személyes találkozás. Nagy veszélyt rejt magában az, ha fiataljaink nem tanulják meg kezelni a személyes találkozások helyzeteiben rejlő nehézségeket.

- Vallom, hogy az igazán jelentős alkotások a sci-fi irodalomban is az emberről szólnak. Tudnia kell minden embernek, hogy hatalma van; hogy a világ, amelyben él, titokzatos; hogy ő maga, nem egyszerűen kémiai anyagok egyvelege, nem csupán test, hanem lelke is van. A sci-fi alkotóknak sem szabad szem elől téveszteniük, hogy műveik legfőbb tárgyának, az embernek kell lennie. Joga és kötelessége elmondani, hogy az emberiség igazából nem akar önmaga, vagy a technika áldozatává válni.

- Vallom, hogy a tudományos-fantasztikus művészetnek vissza kell adnia az emberiségnek az önmagába vetett hitét, segítenie kell az úton, amely az új emberig vezet, aki ebben a kitarult világban is képes „teremteni” és úgy gondolni tetteire, hogy azoknak következményei vannak.

Bódi Ildikó

■ Simon Réka

■ Kezek

RÓNART

EMILÉKEK ÉS GONDOLATOK AZ ELSŐ RÓNAIMŰVÉSZTELEP MEGRENDEZÉSE KAPCSÁN

► KOVÁCS BODOR SÁNDOR ÍRÁSA

Az első művésztelepet nyolc éves koromban láttam közelről, Zagyvarónán. 1963-at írtunk, épp csak elkezdődött a nyári szünet, amikor nagy sürgés-forgás közepette idegen fiatalok költöztek be az egykori óvoda-iskola megüresedett épületébe. Képzőművészeti főiskolások voltak, fiúk-lányok vegyest. Társaimmal elbűvölten álltunk egykori óvodánk kertjében. Tátott szájjal bámulunk akkor is, amikor a fiatalok témát keresve szétszéledtek a faluban. Volt, aki a kapáló asszonyokat próbálta leskiccelni vázlatfüzetébe. Nagyon nehéz, mondta, mozognak. A következő pillanatban már az út menti árokban hempergett, hordozható széke ugyanis nemes egyszerűséggel összecusklott alatta. Mi, bábáskodók rázkódtunk a visszafojtott nevetéstől. Mások a környező tájat pásztázták, hátha sikerül egy eredeti nézőpontot találniuk. (Zagyvaróna fekvése egyébként kifejezetten festői, bárki meggyőződhet róla, ha felkapaszkodik a környező dombok, hegyek valamelyikére.)

Egy hét múlva, amikor az izgalom már alábbhagyott bennünk, falusi gyerekekben, visszatértünk megszokott, de soha meg nem unt játékainkhoz. Én leginkább a patak partján szerettem kóborolni. Egy ilyen bókklászás alkalmából közeledő fiatal párra lettem figyelmes. A fiú fecskében, barátnője bikiniben feszített, egymás derekát átfogva álltak meg mellettem. Jó felé megyünk a salgói strandra, kérdezték könnyű mosollyal arcukon. I-igen dadogtam, egyenesen, aztán balra. Már mentek is tovább. Atyám, gondoltam, én is művész akarok lenni, hogy lányokkal fürdhessek a salgói strandon.

Tudni kell, hogy elvágódásomat az is növelte: a mi családjunk öt éves koromig Vácott élt. A Duna-part, a Pokol-sziget, a váci strand fürdőruhás fiataljai mélyen beágyazódtak emlékezetembe. Sőt! Esténként nagyanyámmal elsétáltunk a Halászkerthez is, ahol a fiatalok (nagyanyám szerint: huligánok) csíkos csónadrágban „ráztak” az aktuális olasz slágerekre. A lányok meg halásznadrágban. Ehhez képest Zagyva maga volt az unalom völgye. Kivételt csak a heti kétszeri mozielőadás jelentett. Az mentett meg.

Hosszú szünet következett. Huszonhat éves voltam, amikor a salgótarjáni múzeum munkatársaként újra közelről láthattam, hogyan élnek és dolgoznak egy hónapra keresztül a különböző országokból érkezett alkotók. Ez volt a Salgótarjáni Grafikai Művésztelep 1981-ben...

Bakos Feri barátommal 2006 nyarán hagytuk el végleg a Ceredi Művésztelep közösségét. Ő alapítóként tizenkétszer, én háromszor dolgoztam ott. Valamelyik este, itt Rónafalun, próbáltuk összeszámolni, ketten hány alkotótáborban vettünk részt eddig. Harmincöttnél elakadtunk. Mindebből talán érthető, miért nem adtuk fel, és miért hoztunk létre egy olyan telepet, amit a saját képünkre formálhatunk.

Mit jelent ez?

Meggyőződésem, hogy jó műveket csak jó hangulatú telepen lehet világra hozni. (Ami természetesen nem zárja ki a gyöttrődve szülés stádiumait.) A jó hangulat és az inspiráció elválaszthatatlan egymástól, márpedig inspiráció nélkül megette a fene az egészet.

A másik fontos elhatározásunk az volt a tervezés során, hogy alulról kell építkezni, azaz hívjunk meg környékbeli fiatal művészelölteket, akik még kíváncsiak a másokra, akik tanulhatnak tőlünk, és akiktől mi is tanulhatunk.

(Savanyú a szőlő, gondolhatja az olvasó, de nem. Az én családom abban a szerencsés helyzetben van, hogy jó néhány külföldi művészt ismer. Köszönhető ez a hat évig tartó Mátraalmási Nemzetközi Művésztelepnek, ahol nem csak én, hanem feleségem, *Túróczy Márta* is gyakran megfordult. Sőt, az utolsó,

■ Bakos Ferenc

■ Túróczi Márti

■ Kovács Bodor Sándor

■ Fidéi atya

1991-es telepen tolmácsként is dolgozott. Ennek köszönhetően nagyon jól összebarátkoztunk a hollandokkal és a skót művésszel, és a következő évben voltunk is náluk vendégségben. Ők meg viszont. Aztán *Lea* lányunk félévig önkéntesként dolgozott Belgiumban, mestere *Emi de Graeve* volt, aki az első szóra eljött a Ceredi Művésztelepre, legjobb barátnőjével, az azóta sajnálatos módon elhunyt *Leoni Kirschfink-Heinennel*. De pannonhalmi barátunknak, *Varga Mátyásnak* köszönhetően *Philip Brame*, a világot járó francia fotóművész is szívesen eljönne közénk. Vagy az idei Arcus Temporum Művészeti Fesztivál díszvendége, *Bent Sørensen* dán zeneszerző, akinek Márti szintén tolmácsolt, és akivel sokat beszélgettünk, azt hiszem örömmel látogatna Rónafaluba.)

A *Bakos* és a *Kovács Bodor* családon túl, sokat és önzetlenül dolgozott a *Berente házaspár* is, hogy ez az első telep létrejöjjön. Ha bírjuk erővel, hamarosan megalakítjuk a Rónai Művésztelepért Egyesületet. Remélhetőleg elegendő pénzt tudunk majd pályázni a működtetésre, és akkor jöhetnek a vendégek.

Visszatérve az idei telepre, a fiatalok bevonása mellett szólt még, hogy a saját gyermekeink is erősen vonzódnak a művészetekhez. *Leát* már említettem. Ő Belgiumban a szövés mellett játékos cipődobozokat is tervezett, kisgyerekek számára. Több kiállításon és katalógusban szerepelt a műveivel. Barátja, *Maár Péter* a fával való foglalatossággal tölti legszívesebben szabadidejét. Egy régi konyhaszekrényt szedett izekre, hogy aztán, mindannyiunk örömeire immáron felújítva újra összerakja. *Máté* fiunk az intermédia felé vonzódik erősen. Budapesti barátaival első közös kiállításukat tervezik a Trafó galériájában. Barátnőjének, *Zsófi*nak sajátos látásmódjára magam is rácsodálkoztam, amikor megnéztem a fotóit. Ha végezt a főiskolán, könyveket és kiadványokat fog tervezni.

Bakos Feri lánya, *Tamara* már több önálló kiállítással hívta fel magára a figyelmet. A tavalyi szécsényi Őszi Tárlat nagydíját is elnyerte. Jelenleg az egri Tanárképző Főiskola negyedévese rajzszakon. Barátnője és csoporttársa, a salgótarjáni *Simon Réka* szintén több egyéni tárlattal a háta mögött érkezett. Nagyméretű rajzai a biztos szakmai tudáson túl többről, az emberi lélek mélyebb rétegeiről is tudósítanak, némi irónával.

A szintén szécsényi *Csábi Ádám*, a képzőművészeti egyetem hallgatója már kész koncepcióval dolgozott. Aprólékos munkával alakította ki saját stílusát, biztos vagyok benne, hogy sorozatai sokfelé eljutnak majd, és hírnevet szereznek alkotójuknak. Barátnője, *Tóth Anna*, aki szintén a képzőművészeti egyetem hallgatója, ugyancsak egyedi festőtechnikával készítette képeit, de ő több teret engedett az esetlegességnek. Véleményem szerint képpárja nagy hatással lesz majd a nonfiguratív alkotások kedvelőire.

Bakos Feri ott folytatta, ahol tavaly abbahagyta. (Mert, hogy ő már tavaly is itt volt *Tamarával* egy héttig, mintegy kipróbálva a helyet, jó lesz-e rendes művésztelepnek. Mai nyelven szólva: az volt a nulladik év.) *Ferit* mindenki szereti. Miért? Mert nagyon önzetlen és segítőkész ember. Rengeteg fiataalt tanított már rajzolni, festeni, és fog is, míg világ a világ. Rosszakarói, ha lennének, mondhatnák: húsz éve ugyanazt csinálja. Nos, ha valaki látta már őt munka közben, az tanúsíthatja: kevés intenzívebben, koncent-

ráltabban, odaadóbban dolgozó művésszel találkozott életében. Ez talán még nem garantálja a műremeket, de a létrehozójukban meglévő alázat mindenképp tisztelet parancsol.

Varga Mátyás pannonhalmi szeretettel regényes módon találkoztam először. Amikor végzős gimnáziumi osztályával eljött Salgótarjánba, hogy az eredeti helyszínen nézzék meg a *Cigánydomb* című filmet, így búcsúzott: biztos fogunk még találkozni. Ez 2002-ben volt. Azóta évente legalább kétszer együtt vagyunk, egyszer Pannonhalmán, egyszer Rónafalun. Amikor idelátogat, összejáratjuk a barátainkat. Hosszú beszélgetésekben egy kicsit

■ Varga Mátyás és Leoni Kirschfink 2006-ban

felfedezzük a világ kevésbé látható részét. Szóval ő is megérkezett – *Fidél atyával együtt* – a telep végére, és sokat fényképezett. Ez pihentet a legjobban, mondta. A pihenésre pedig nagy szüksége volt, hiszen kevesebb, mint két hét múlva elkezdődött az V. Arcus Temporum, amely feszti-válnak ő az igazgatója.

Magamról, ha megengedik, nem írnék. Talán csak annyit, az a nyolcéves kislány, aki a patakparton szomorúan nézett a salgói strand felé sétáló fiatal pár után, már nem érez elvagyódást és nincs hiányérzete. Részesen lenni egy jól sikerült művésztelepnek akkora feltöltődéssel jár, hogy könnyebben kibírjuk a következőig. „A többi: kegyelem.” Úgy legyen.

A Rónai Művésztelep első kiállítása 2009 januárjában a Frei Café galériájában lesz.

A művésztelepet támogatták:

Nógrádi Mecénás Alapítvány
Liberális Salgótarjánért Egyesület
Nógrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara
Palóc Sörfőzde, Balassagyarmat
Dr. Szabó Sándor
Gressai Sándor

A fotókat Kovács Bodor Sándor, Sály Zoltán és Varga Mátyás készítette.

■ Kovács Bodor Máté

■ Bakos Tamara

■ Csábi Ádám

■ Tóth Anna

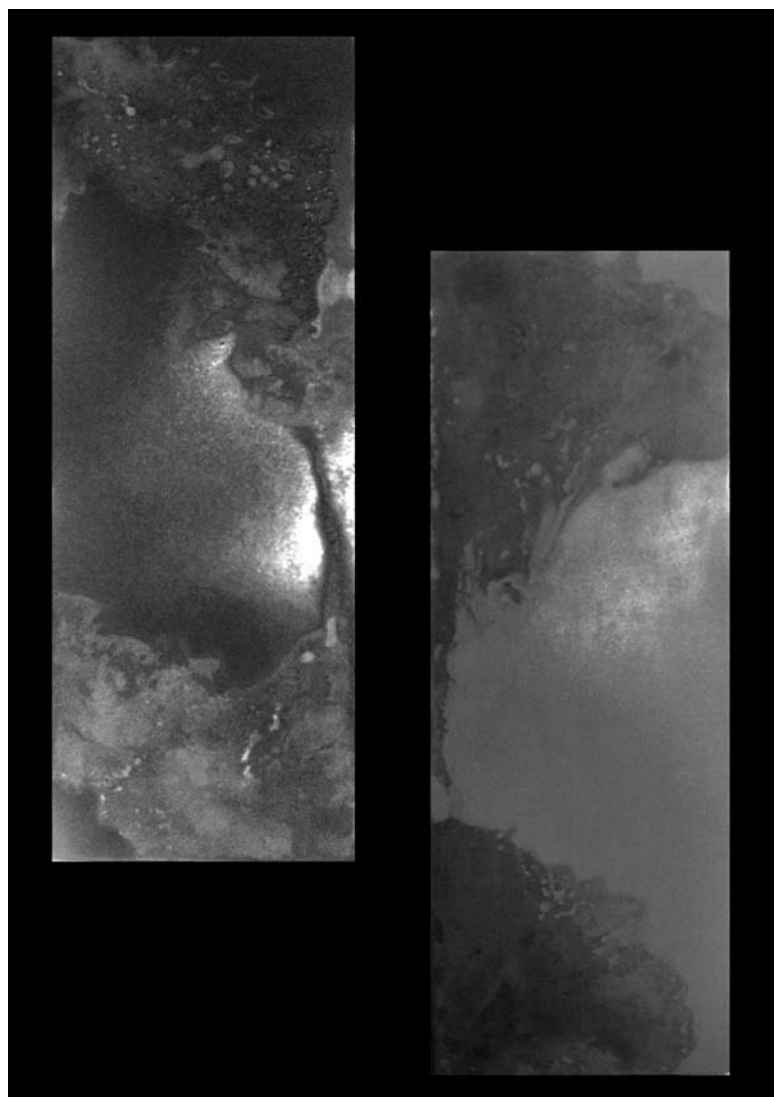
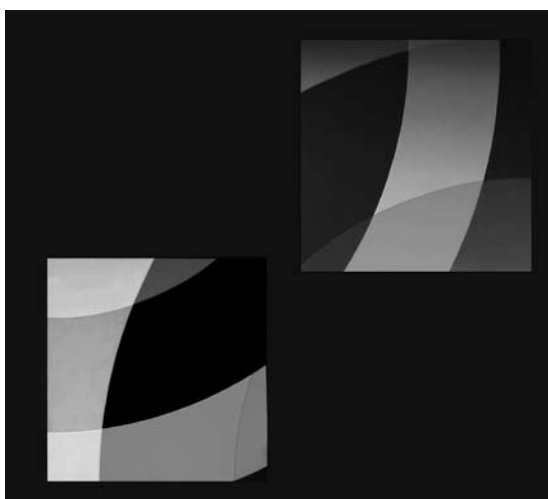

■ Kovács Lea és Maár Péter

■ Bakos Ferenc grafikája

■ Csábi Ádám festményei

■ Tóth Anna festményei

■ Kírándulás Somoskőbe

■ Berente Galéria, Somoskő

A MÓR STÍLUSÚ ÉPÜLET

> CS. SEBESTYÉN KÁLMÁN

Az emberi közösségek mindenhol megteremtik kultikus helyeiket. Vagy a természet egy szögletét jelölik ki, s ruházzák fel hitüket megszemélyesítő sajátosságokkal, vagy építenek maguknak erre alkalmas házat.

Ha az utazó a múlt század elején Salgótarjánba a nagyállomás felől érkezett, egymáshoz közel két ilyen épületet is láthatott. Egy domb tetején a keresztény templom állt, amelyhez felkapaszkodni gyalog is nehéz volt, kocsival pedig nem is próbálkoztak. Ezért – Tóth Gyula leírása szerint – „a közlekedés a Régi posta (akkor Zsidó) uccán történt. Ennek az uccának az elágazásánál (...) egy kis földszintes épület állt, abban volt a posta, (...) Ezen épület után a Zsidó-uccán tovább haladva, a posta után következett a régi zsidótemplom, melynek helyén ma a rituális kóser mézsárszék áll, a másik oldalon (...) egy – valószínűleg a bizonytalan közbiztonsági állapotok miatt – az ucca felé – ablaktalan ház állt. Ebben az épületben volt elhelyezve az első salgótarjáni Kaszinó is, melyet később a Bányatelepre helyeztek át.” Ennek he-

lyén kezdtek el 1901 augusztusában a zsinagóga építését. Az itt élő izraelita közösség ekkorra kinőtte a korábbi imatermet. A mór stílusban elkészült épületet 1902. szeptember 24-én szentelték fel. A kulcsot Friedrich József, az építés vezetője adta át Deutsch Mózes főrabbinak.

Bár komolyabb támadások nem érték a zsinagógát sem 1905 januárjában, sem 1919 januárjában, a Salgótarjánban kitört jelentősebb zavargások során, az idő kikezdté. Ezért 1927 nyarán a hitközség megbízta Bátky József festőművészt a zsinagóga belső felújítására. Ekkor már negyedszázad telt el építése óta.

Az eredményről A Munka című helyi újság októberben Művészi munka városunkban címmel számolt be: „A templomba lépett káprázatos, élénk színezésű, görög, egyiptomi és magyar motívumú girlandok festői színpompája fogadja. A régi sötét oszlopok, melyeknek tetején bádogformák voltak, mintha eltűntek volna, s helyükbe szép oszlopokon a lótuszvirágszerű ornamentika, valamint az összekötő részek egyiptomi ízüek, magyaros zamattal. A minden keret és határ nélkül elhelyezett tóraszekrény méltó környezetet kapott. Tekintettel az architektúrára, a szekrény fölött a főfalon a mély színű, mintegy a szentek szentélyének függőnye van festve, oly hűséggel, mintha valóban mély hullámokban omlana le a magasból. Efölött a legjelentősebb motívumok vannak festve, tekintettel arra, (...) hogy semmiféle figurális festés nincs megengedve. Ezek körül csoportosul az illatszerek oltára, majd az Ígélet földjének stilizált gobelinszerű tájképe. A mennyezet mélykék, szinte szabad látóhatárt nyit a magasba, rajta a sötétebb égboltban fénylő Mózes-tábla, mannaeső, frigysekre, a tenger szétnyílt, stilizált hullámaival, s a harsonák. A mély égcsínkék célja az is, hogy a templom többi része ezáltal a régi sátor szerűségére emlékeztessen. A főhajót körülvésvi fönt 12 színes rozetta, a 12 törzs jelképezéseképp, megfelelő színben csoportosítva a főfalhoz viszonyítva...”

Bátky József műve a II. világháború alatt sok kárt szenvedett, amikor az épületet raktárnak és istállóknak használták. 1945-ben a holokauszt túlélői, akik visszatértek, lassan megkezdték közösségi életük újjászervezését. Júliusban a hitközség a polgármesterhez fordult segítségért: „A templommal kapcsolatban csak az a kérésünk, hogy a tetőzetet hozzák rendbe, amely cc. 20 000 pengővel megoldható. Ezzel ugyanis megóvnánk az épületet a további még nagyobb károktól. (...) Mi sajnos oly kevesen vagyunk még itthon, hogy képtelenek vagyunk a saját erőnkől ezen épületeket rendbe hozatni...” A képviselőtestület – a közvetlen károk elhárítása után – 1947 augusztusában 50 ezer forintot biztosított a Salgótarjáni Izraelita Hitközségnek a zsinagóga helyreállítására. Ezt azonban a költségvetést felülvizsgáló miniszteri bizottság és a BM 20 ezer forintra csökkentette. Így a következő évben újra megszavaztak 30 ezer forintot erre a célra.

■ Régen és most

Bő egy évtized után azonban újra eljött az ideje a javításoknak, elsősorban a homlokzati párkányoknál és a kerítésnél. A városi tanács először nem akarta engedélyezni a munkálatokat, majd mégis rábólintott, de felhívta a figyelmet, hogy a városrendezési terv alapján 1965. évben kisajátításra van előírva a terület. A zsinagóga sorsát az pecsételte meg, hogy a város átépítése keretében megemelték a vasúti pályát, melynek következtében kisebb lett a lakóházak elhelyezésére szolgáló terület. 1969 júniusában felrobbantották a zsinagógát és a mellette lévő házakat, elkezdődött a csillagházak építése.

HAZATÉRÉS PALÓCFÖLDRE

BERECZ ANTAL FESTŐMŰVÉSZ FÉLEZER ALKOTÁSA ÚJRA ITTHON

➤ GÁSPÁR ISTVÁN GÁBOR

Berecz Antal több mint ötvenévi távollét után hazatért szülőföldre, Palóccsországra. A világszerte elismert festőművész tavaly közel ötszázötven alkotást – olajfestményt, grafikát, korai vázlatokat és érett műveket, valamint kerámia plakettet – adományozott a Nógrádi Történelmi Múzeumnak, ezzel is kifejezve a szülőföld iránti szeretetét, ragaszkodását.

A művésznek eddig számos önálló kiállítása nyílt Párizsban, Zürichben, San Franciscóban, Heidelbergben és természetesen többször lakóhelyén, a németországi Bielefeldben, s annak közelében is.

Berecz Antal 1935. február 3-án született a felvidéki – a történelmi Nógrád vármegyéhez tartozó – Törincsen. Családja a kitelepítés időszakában, 1947-ben menekült el a szülőfaluból, és Pomázon telepedtek le. A tehetségére Somodi László szentendrei festőművész figyelt fel, s javaslatára a fiatal ember a fővárosi, Török Pál utcai képző- és iparművészeti gimnáziumba járt, majd kirakatrendező iskolát végzett.

Berecz Antal 1956-ban – sok százezer honfitársunkhoz hasonlóan – elhagyta Magyarországot. Franciaországba távozott, ahol előbb Strasbourgba került, majd Lyonban tanult, két évet járt az ottani Képzőművészeti Főiskolára, majd Párizsban, a Beaux-Arts intézet hallgatója lett, ahol a festészet mellett mozaiktechnikával is foglalkozott; 1967-ben szerzett diplomát. Tanulmányai folytatását francia állami, illetve Ford-ösztöndíj tette lehetővé.

Berecz Antal Franciaországban alakította ki egyéni stílusát; ekkor még figurális, erősen természetelű festő volt.

Az akkor még fiatal művész később, 1971-ben Németországba költözött, és immár évtizedek óta él a Hannover és Dortmund közötti Bielefeldben, lett származású feleségével. Ám a Palócföldhöz emlékeiben, gondolataiban mind a mai napig szorosán kötődik, ennek tudható be, hogy közel félezer alkotását a Nógrádi Történelmi Múzeumnak adományozta.

A hazatérést idén rendhagyó kiállítás-megnyitó követte; a meghívó szerint ez a „pillanat”...: „köszönet és tisztelgés a nagylelkű művész előtt”.

Berecz Antal salgótarjáni tárlatát K. Peák Ildikó művészettörténész – aki Gulyás Gáborral együtt rendezte a kiállítást – nyitotta meg. Méltatva az alkotó munkásságát, kiemelve, hogy Berecz Antalnak, aki hetvenhárom évesen is töretlenül dolgozik, „minden egyes lépcsőfokáért meg kellett küzdenie”.

Megjegyezte: az évtizedek során kirajzolódott munkásságának több karakterisztikus vonása, korai alkotásaira a sötétebb földszínek a jellemzőek, e művei realiztikusabb ábrázolásmód jegyében fogantak. Majd a konstruktivizmus, az absztraháló formavilág hatására képei fokozatosan kivilágosodtak, a ragyogó, erős színek vették át a fő szerepet.

K. Peák Ildikó hozzátette: „Berecz Antal tündefényű festményein nem az egyes forma, hanem a képfeletet egységbe szervező szerkezet a lényeg, nagy hangsúlyt kap a gondolat, az idea megjelenítése. A mozaikszerűen egymásba és egymásra épülő alakzatok, figurák egyfajta testetlen vibráló éterben fonódnak össze. Az erőteljesen leegyszerűsített emberábrázolásban a művész a figyelmet a fejre, s a lélek tükrére, a szemre, a sokat mondó tekintetre helyezi.”

Berecz Antal Magyarországon a rendszerváltás óta állít ki. 2005-ben gyűjteményes kiállítása volt a Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeumban. A művész, kérdésünkre elmondta: azért ajándékozta műveit Salgótarjánnak, mert azt akarta, hogy alkotásai együtt maradjanak, és a szülőföldjén találjanak végleges helyre.

A művész a festészetet és grafika mellett irodalommal is foglalkozik, rendszeresen ír verseket és rövid, visszaemlékező novellákat.

Berecz Antal Hangtalan a hangom

Hangtalan a hangom,
béna, merev a mozdulatom
néznék, de sajnos semmit sem látok,
segítség, segítség! – félve kiáltok,
de nincs menekvés, csak átok van
átok, nem látok, semmit sem hallok
béna a mozdulatom, egészen mozdulatlan,
nincs semmi ezen a rút világon,
teljesen vak vagyok, nyomorult, világtalan,
barangolom e halott világot
egészen egyedül, magamban zártan.

Berecz Antal Megfagyott lelkek

A föld felett a sárga nárciszok
Hallgatnak, mint megfagyott lelkek
Vagy mint komor, megrepedt kárpitok
S kérdéseinkre semmit sem felelnek.

Olyanok a megdermedt virágok
Mint néma hangok, vagy
Olyanok, mint a haldokló világok
Kiknek ajkára a szó ráfagy.

A megrepedt sötét kárpitok
Végül a földre omlanak
De a hallgatag sárga virágok
Ha meghaltak az égbe szállnak.

ERDEI ZSOLT AMERIKÁT IS MEGHÓDÍTANÁ – MADÁR A TARJÁNI „POFONOK VÖLGYÉBEN” IS SZÁRNYALT

NEM FÉL SENKITŐL A VASÖKLŰ BAJNOK

► BALÁS RÓBERT

A magunk mögött hagyott „forró évszak” egyik legsikeresebb salgótarjáni sporteseménye a 2. Botos-bokszgála volt. A régóta várt attrakcióra a főtér megtelt szurkolókkal, akik remek bunyónak, látványos bokszshow-nak örvendhettek. A gála fénypontjaként a régi idők csillagai (Lakatos Pál – Nagy János, Hranek Sándor – Kovács „Viperá” Attila, Alvics Gyula – Lévai István, Botos Tibor – Balog Vilmos) öklöztek egymással a ringben.

Az egykori nagy bunyósok csatáit a mai idők legjobb magyar öklővívója, a profi világbajnok Erdei Zsolt vezette. A keményöklű világbajnok hihetetlen népszerűségnek örvend a rajongók között. A Madár becévre hallgató klasszis bunyós ezúttal is szíves örömet elvegyült a hívei körében, barátságosan elbeszélgetett a szurkolókkal, autogramot osztogatott, és a közös fényképeknek se szeri, se száma.

A 34. életévét taposó Erdei Zsolt négy és fél éve profi világbajnok. Az amatőrök között olimpiai bronzérmes, világbajnok és kétszeres Európa-bajnoki aranyérmes volt. A félnehézsúlyú (79 kg) klasszis legutóbb tizedszer védte meg a WBO világbajnoki övét. Profi mérlege: 29 mérkőzés – 29 győzelem, ebből 17 K. O.! Legutóbb az amerikai DeAndrey Abront verte meg alaposan. A vasöklű bunyóssal a salgótarjáni Botos-bokszgálán is találkozhattunk. A bajnok készségesen válaszolt lapunk kérdéseire.

■ Hogyan Salgótarjában látjuk?

Meghívtak! Nem először járok a városban, és mindig szívesen fogadtak. Botos Bandi bá'-t és Tibit sok-sok éve ismerem, jó barátok vagyunk. Szívesen fogadtam el a meghívásukat. Örömmel látom, hogy sokan eljöttek a bokszgálára, és jó érzés találkozni a régi nagy bunyósokkal. Tudom, hogy Salgótarján korábban évtizedeken át a magyar öklővívás fellegrája volt, és hallottam, hogy ma is sok tehetséges gyerek van a városban, akiket fel kellene karolni. Remélem, hogy Tarján rövidesen ismét a magyar boksz egyik meghatározó műhelye lesz. Ehhez szurkolok a Botos-unokafivéreknek.

■ Köztudomású, hogy kétlaki életet él: a német Universum csapat tagjaként Hamburgban edz, és legtöbbször Németországban mérkőzik, emellett itthon is van lakása. Most hogyan telnek a napjai?

Jelenleg itthon vagyok, és még nem tudom, hogy mikor kell visszatérnem Hamburgba. Kellemesen telnek a napjaim. Tavaszra elkészült a kétszintes házunk Fóton, amelyet sikerült szépen berendeznünk, és végre elegendő időt tölthetünk a családdal: a feleségemmel, a spanyol-osztrák állampolgárságú Arabellával és fiammal, a két éves Viktorral.

■ Behúzott már néhány jobbhorgot a fiatalember a nagy bajnok papának?

Nos, jobbhorgot még nem kaptam tőle, de a felütéseket már nagyon tudja. Hogy kitől tanulta, azt nem tudom... Hogy belőle is bokszoló lesz-e idővel, azt nem tudom megmondani. Nem fogom erőltetni, de nem is tiltom neki, hogy a nyomdokaimba lépjen, mert tudom, hogy az élsport sok kinnal és lemondással jár. Majd ő eldönti, hogy milyen útra akar lépni, de az fontos, hogy az egészséges testmozgás életének része legyen.

■ Mivel telnek a bajnok itthoni napjai?

Aktív pihenéssel. Hódolok a szenvedélyemnek, a horgászásnak, s több időm van találkozni a barátokkal és a rokonokkal. Emellett természetesen minden nap edzem, mert nem hagyhatom el magam. A

versenysúlyom 79 kg, és most 84 kg vagyok, ami nem rossz, hiszen igyekszem bepótolni a Németországban „elhanyagolt” finom magyaros ételeket. Hamburgban Arabella latinos ételeit fogyasztom, és azokat is megszerettem, így aztán nem kell féltetni attól, hogy a Hanza-városban üres hassal őgyelgek az utcán. Korábban egyébként az ilyen „tétlen” időszakban a jelenleginél sokkal jobban elszaladt a súlyom. Igaz, most már jobban vi-

gázok, mert az évek múlásával egyre nehezebben mennék le rólam a kilók – úgy látszik, öregszem...

■ Legközelebb mikor, hol, ki ellen lép ringbe?

Nem tudom. Egyelőre még nincs se ellenfél, se helyszín, se időpont. Úgy érzem, méltánytalanul bánnak velem, de azért abban reménykedem, hogy előbb-utóbb még bokszolhatok, és kapok egy rendes ellenfelet.

■ Régi nagy álma, hogy Amerikában bunyózzon...

Amerika messze, nagyon messze van... Szeretnék a tengerentúlon bokszolni, mégis kizártnak tartom, hogy a két amerikai nagyágyú, Roy Jones vagy Bernard Hopkins ellen megmérkőzzem. Egy ilyen meccs rengeteg pénzbe kerülne, és ennek előteremtésére képtelen az Universum, de a másik fél sem erőlteti a dolgot.

■ Megverné Jonest vagy Hopkinst?

Jobb vagyok náluk!

■ Akkor talán ezért késik az amerikai meccs?

Igen, szerintem félnek tőlem.

■ Meddig akar még bokszolni?

Úgy érzem, van még bennem néhány jó mérkőzés. Igaz, nem könnyű megvédenem az övemet, hiszen sorra jönnek fel a trónkövetelők, így például a WBA-bajnok argentin Hugo Hernán Garay nagyon kemény ellenfél.

■ Ha visszavonul, mivel kíván foglalkozni?

A boksz környékén akarok maradni, hiszen ehhez a „szakmához” értek a legjobban. Szeretnék gyerekeket tanítani, de sajnos tisztában vagyok azzal, hogy bármilyen jó boksziskolát hozok létre, abból Magyarországon nem lehet megélni. Ezért valamilyen vállalkozást is kell indítanom. Erről azonban még korai beszélni, hiszen még egy darabig bokszolni akarok.

■ Közismert, hogy szereti az autókat. Jelenleg mivel jár?

A kedvencem a Volvo dzsipem, most viszont egy Mercedes C 200-assal jöttem. Hogy mennyivel hajtottam, azt nem árulom el...

ÉLVONALBA TÖRNEK A KOSARASOK!

A WAMSLER SE-SALGÓTARJÁN LEGÉNYSÉGE NAGY REMÉNYEKKEL VÁGOTT NEKI A MAGASABB OSZTÁLYNAK

➤ BALÁS RÓBERT

A nógrádi megyeszékhely népszerű férfi kosárlabdacsapata, a Wamsler SE-Salgótarján gárdája néhány évi száműzetés után jutott vissza az NB I-es bajnokság B csoportjába. Mint Dániel Tamás, a klubot irányító menedzser vezetője elmondta, a felsőbb osztályban is nagy célokkal vágnak neki a küzdelmeknek. A több sportágban is érdekelt üzletember – egyben a gárda vezető edzője – a megújult sportszarnokban tartott bemutatkozó sajtótájékoztatón nem kurtelt: a nagy nyilvánosság előtt jelentette be, hogy a most zajló bajnoki idény végén azonnal szeretnének feljutni az NB I A-csoportjába, a kosárlabda honi élvonalába!

Noha kellő tisztelettel gondolunk a hőskor nagy alakjaira – akiknek nevével Boronyai Tamástól, a Turán-testvéreken és Csuka Gáboron át Szent Sándorig egész oldalt teleírhatnánk –, a salgótarjáni férfi kosárlabda magasba szökkenése tizenkilenc évvel ezelőtt kezdődött, amikor az SKSE gárdája megvalósította az évtizedek óta dédelgetett álmokat, és feljutott az NB I-es bajnokság B csoportjába. A magasabb osztályba lépő 1989/90-es gárdában még olyan, ma már legendás játékosok szerepeltek, mint Juhász Béla, Tóth Péter és Laczkó Sándor, aki a szakmai munkát is irányította. A bajnokcsapat egyik feltehetően fiatal játékos volt az akkor még a húszas éveiben járó Dániel Tamás, aki hasonló korú fiatalokkal – elsősorban az akkoriban már az üzleti világban tevékenykedő Saxinger Csabával – indította el az az idő tájt még igazán gyermekcipőben járó sportmenedzselést Salgótarjánban.

- A feljutó együttessel olyan fiatalokkal erősítettük meg, akik nem fértek be az akkoriban még fénykorukat élő fővárosi nagycsapatokba, a Bp. Honvéd és a Tungsram gárdájába – említi Dániel Tamás. – Így jött hozzánk Földesi Zoltán, Molnár Péter és Borók László, akik a régi tarjániak mellett az „öreg róka”, sokszoros válogatott Farkas Attilával, a fiatal ukrán Anatolij Szebtával és Pavel Hivrenkóval jó csapatot formáltak Tatar István edző keze alatt. Mindezt ékesen bizonyítja, hogy már az első NB I B-s évben is csak egyetlen vereséggel maradtunk le a feljutásért zajló rájátszásról.

A városban még sokan emlékeznek nosztalgiával a hangulatos csatákra, amikor a közönség megtöltötte a sportszarnokot – sokszor pótszékeket kellett rakni a palánkok mögé –, és a gárda újoncként az 5. helyen ért célba, olyan mezőnyben, ahol még a Falco-Szombathely és a Pécsi VSK vitte a prímet, miközben olyan nagy egyéniségek játszottak a csapatokban, mint Ruszlan Haszjanov, Kovács Nándor, vagy a később a magyar kosárlabda meghatározó egyéniségévé emelkedő, sokszoros válogatott Czigler László és Kálmán László.

- Az első idény sikere kötelezett bennünket – folytatja Dániel Tamás. – A növekvő szurkolói és szponzori elvárás azonban nyomasztóvá is vált számunkra, mert a kosárlabda helyi háttere és az utánpótlás-nevelésünk nem tudott a várt ütemben fejlődni. A második év azonban még egy kicsit jobban sikerült az elsőnél, de a harmadik évben kissé megtorpantunk. Ekkor úgy döntöttünk, hogy veszünk egy nagy levegőt, és ismét építkezni kezdünk. Így jött össze az a remek gárda, amelyben az igazi nagy ásznak számít – sokszoros válogatott – Berkics László mellett Kovács Nándor és Ruszlan Haszjanov jeleskedett. Szintén kiemelkedő évünk volt 1996-ban, amikor a salgótarjáni csapatban szerepelt – és varázsolta el a közönséget, kergette örületbe az ellenfeleket – az amerikai Larry Carr, aki minden idők egyik legjobb magyarországi légiója volt, de ugyancsak jelentős fegyverténynek számított, hogy az akkori magyar mezőny egyik legnagyobb alakjának számítót, sokszoros válogatott Turcsán Zsolt is magára öltötte a tarjáni színeket.

Az időközben Salgótarjáni Kosárlabda Klub, azaz Fekete Sasok néven futó legénység az 1990-es években az NB I B egyik erős, meghatározó gárdája volt, amely többször is a feljutás küszöbén állt, de a nagy lépést valamiért sohasem sikerült megtenniük, mert ugyanúgy, mint Jack London legendás bokszolójának az erőt adó „bűvös” egy szelet sült, ugyanúgy a tarjániaknak egy kicsi tőkeinjekció mindig hiányzott a nagy diadalhoz.

A „rég” salgótarjáni sportcsarnokban a Nyíregyháza elleni rangadón született a meg a nézőcsúcs, amikor 1700-an préselődtek be a terembe. Az évtized végére azonban megsokasodtak az anyagi problémák, és emiatt 1999-ben nem is tudtak az NB I B-ben indulni. Igaz, a száműzetés akkor még csupán egyetlen esztendőre szólt – az ezredforduló ismét kedvező változást hozott a gárda életében.

- A 2000-es évtől ismét tervszerű építkezésbe fogtunk, és ennek eredményeként szakmailag és gazdaságilag is évről évre erősödünk – folytatja Dániel Tamás. – Ekkor igazolt a csapatunkhoz a kiváló képességű Hartvich Tamás és Ughy Albert – utóbbi az abszolút salgótarjáni pontlistát is vezeti. A fordulópont 2003-ban következett be, amikor ötödikek lettünk az NB I B-ben, de nagyon jól látszott, hogy ennél sokkal több van a csapatban. Kiadtam a jelszót: fel kell jutnunk az NB I-be! Megtervezük a 2003/04-es költségvetésünket, amelyben 30-35 millió forintot irányoztunk elő az élvonalba jutáshoz. Felferestük ezzel a büdzsé-tervezettel a város akkori vezetőjét, aki azonban a tárgyalásunk végén azt mondta, hogy a terveinket mindössze 200-250 ezer forinttal tudja segíteni. Ekkor hívtak bennünket Egerbe, ahol mindenképpen jó férfi kosárlabdacsapatot akartak kialakítani, s ennek érdekében az akkori polgármester 15 millió forinttal támogatta a gárdánkat, sőt a Vitai-Eger cég is hasonló összeget adott. Ezek után szinte diadalmenetben jutottunk fel az élvonalba, és a Magyar Kupában is a legjobb nyolc csapat közé kerültünk. Az új idényben az élvonal magas követelményeinek is meg tudtuk volna felelni, ha főszponzorunk váratlanul nem szünetelteti a támogatását. A következő év már váltást hozott az egri önkormányzat élén, és megvonták a kiemelt státusunkat, így ezek után már nem volt értelme Egerben maradnunk, visszatértünk Salgótarjába.

A nógrádi megyeszékhelyen az egri „vendégjáték” idején a Salgótarjáni Beszterce KK és annak ügyszeretéről, lelkesedéséről ismert fiatal elnöke, Dávid Krisztián tartotta életben a kosárlabdát.

- Az akkori NB II-es csapat elegendő alapot jelentett arra, hogy a visszatérésünk után új lendületet adjunk a sportágnak – folytatta Dániel Tamás. – Mivel azonban csak 2006 őszén kezdtük el a közös munkát, az idény során végig úgy éreztem, hogy csak futunk valami után... Hiába tettünk meg mindent,

■ Akcióban Hartvich Tamás, a tarjániak kiválósága

a késlekedés miatt nem sikerült beváltani a nagy tervünket, az NB I B-be jutást. A hibából azonban tanultunk, és tavaly nyáron már igen korán elkezdtük az erősítést. Nagy fogás volt számunkra Hartvich Tamás, aki a megelőző idényben még 25 pontos átlaggal játszott az élvonalban. Rajta kívül Borisz Maljkovics és a 170-szeres szlovák válogatott losonci Svitek Pista érkezett hozzánk. Amikor Pistától az egyik mérkőzés előtt megkérdeztem, hogy semlegesíteni tudja-e az ellenfél legjobb játékosát, azt felelte: ha az Európa-bajnokságon megfogta a görög világklasszist, Panajotisz Jannakiszt, akkor ez az ember sem lehet akadály... A tapasztalt profik vezérletével remek szellemű társaság formálódott, és magabiztosan jutottunk vissza az NB I B-be. Amit a játékosok az elmúlt idényben játékban és igazi sportemberként bemutatnak, abból hosszú távon szeretnénk építkezni.

Az elmúlt idényben a csapat menedzselése mellett az edzői teendőket is Dániel Tamás látta el, aki a folytatásban, noha megtartotta vezetőedzői posztját, egyre több feladatot adott át a szakmai munka irányításában a szerb Borisz Maljkovicsnak, aki 40 évesen már elsősorban az edzősködéssel kacérkodik, de ha szorul a kapca, még beáll játszani is a csapatba.

Dániel Tamás örömtelnek tartja, hogy tehetséges nógrádiak épültek be a keretbe Kiss Károly, Szabó Zoltán, Moravszki András és Zsivera Gábor személyében.

A szakvezető páros a gárda gerincét az NB I B-re is jónak tartotta, de a

merész tervek beváltása érdekében megerősítették a csapatot. A MAFC együtteséből érkezett a tavaly még az élvonalban szereplő Vavra András, rajta kívül Volf Dávid Budaörsről, Jaroszlav Gorszkij a TFSE-ből, Sebők Tamás az Óbudai Kaszásoktól, Balikó Attila a MAFC Kosársuli együtteséből érkezett a Wamsler SE-Salgótarján gárdájába. Az új fiúk közül Vavra, Gorszkij és Sebők – a várakozásnak megfelelően – azonnal húzóemberként mutatkozott be a magasabb osztályba lépett csapatban.

A felsőbb szintre lépő csapatnál mindig lényeges kérdés: meglesz-e a szükséges anyagi háttér?

- A mai kufár világ szelleme alapján üzleti alapokra helyeztük a támogatást – említi Dániel Tamás. – Új, szponzorbarát rendszerünk lényege, hogy a támogatóinkat mi is próbáljuk a magunk lehetőségei révén menedzselni. Azt mondtuk: a kosárlabda legyen az a találkozási pont, ahol

■ A Wamsler SE-Salgótarjáni legénysége

■ Vavra András

össze lehet hozni az üzletfeleket. A rendszer jól működik, és azt is látják, hogy rend van nálunk, eredményesek vagyunk, s így sokkal könnyebb új partnereket keresnünk.

A jelenlegi szezonra a NB I B-s gárda és az utánpótlás számára összesen 30-35 millió forint költségvetést terveznek, annak érdekében, hogy a magasabb osztályban is élcsapata legyen Salgótarjánban. Az új idényben rögtön megcélozzák a lehető legmagasabb csúcsokat, mert igaz ugyan, hogy csak most jutottak fel a második vonalba, de lendületben vannak...

A salgótarjáni kosárlabdaélet egyébként meglehetősen sajátos munkamegosztásban működik: a felnőttgárdát a St. Beszterce KK működteti, és az utánpótlás érdekében létrehozták a St. Kosárlabda Iskolát, de a két klub menedzselését és üzleti tevékenységét Dániel Tamás cége, a Basketball Group végzi. A menedzsercég hozta vissza 2003-ban Salgótarjánba az I. osztályú ralibajnokság futamát, amelyre 160 ezer ember zárandokolt ki, és Dániel Tamás elárulta azt is, amit eddig kevesen tudtak, hogy a Ferencvárosi TC-nél Dámosy Zsolt elnöksége alatt egy évig a zöld-fehérek gazdasági munkáját is segítették. A minap a megújult salgótarjáni sportcsarnokban játszották a férfi Európa-bajnoki középdöntő magyar- finn és magyar-bolgár összecsapásait, ahol sikerült megtölteni a mintegy másfél ezres arénát, amely, főleg a bolgárok elleni győztes mérkőzésen, tűzforróvá hevült a lelkes szurkolók jóvoltából. A sport és a gazdaság kapcsolatát erősítette a válogatott mérkőzés kapcsán, Dániel Tamás által megszervezett magyar- finn üzletemeri találkozó, ahol a neves vállalkozók mellett az északi rokon nemzet budapesti nagykövete, Jari Vilén is részt vett.

Térjünk azonban még vissza a Wamsler SE-Salgótarján csapatához. A bajnoki rajt előtt a klub vezetői bemutatkozó sajtótájékoztatót tartottak, ahol a csapat vezetői mellett a játékosokkal is megismerkedhettek a helyi és országos média érdeklődő tudósítói.

A WAMSLER-SE SALGÓTARJÁN KOSÁRLABDACSATÁNAK JÁTÉKOSKERETE

Volf Dávid

Kiss Károly

Szabó Zoltán

Sebők Tamás

Hartvich Tamás

Jaroszlav Gorszkij

Zsivera Gábor

Vavra András

Balikó Attila

Kolarics Dániel

Moravszki András

Volzovár Tamás

Sári Máté

Komáromi Márk

Kerényi Ádám

■ Kolarics Dániel

■ Szabó Zoltán

Az összegyűjtöten Dániel Tamás, miután köszöntötte a megjelenteket, közöttük Székyné dr. Sztrémi Melindát, a megyei jogú város polgármesterét és Méhes András, a névadó szponzor Wamsler SE gazdálkodási vezérigazgató-helyettesét, örömmel említette, hogy a salgótarjáni férfi kosárlabdacsapat öt év szünet után végre visszatért az NB I-es bajnokság B-csoportjába. A csapatról az edző-menedzser elmondta, hogy a legénység az idősebb és fiatalabb játékosok legjobb ötvözetét alkotja.

- A város polgárai értésünkre adták, hogy igénylik a magas szintű kosárlabdát – folytatta Dániel Tamás –, mi pedig ezt meg is akarjuk nekik adni. Kimondom: NB I A-s csapatot akarunk! Nem tűzhetnénk ki ilyen célokat, ha nem jön létre a városban széleskörű összefogás a kosárlabdacsapat mellett. Ismétlem: a legmagasabb osztály elérése a célunk! Szeretnénk, ha ennek érdekében minél többen szurkolnának a csapatunknak a mérkőzéseken a megújult salgótarjáni sportcsarnokban.

Dávid Krisztián, az NB I B-s férficsapatot működtető Salgótarjáni Beszterce KK elnöke hozzátette:

- Nagyon bízom a fiúkban, és remélem, hogy el tudjuk érni céljainkat. Méhes András, a Wamsler SE európai részvénytársaság gazdálkodási vezérigazgató-helyettese elmondta:

- Akik Salgótarjában szeretik a kosárlabdát, azok mindnyájan azt mondják: kell egy jó csapat! Erre gondoltak a Wamsler SE vezetői is, amikor úgy döntöttek, hogy cégcsoportunk támogatja a tarjáni legénységet. A fiúk azóta meghálálták a bizalmat, a csapat feljutott az NB I B-be, és ezzel bebizonyította rátermettségét. A 2008/2009-es idényben ismét a Wamsler SE a névadó szponzora a tarjáni kosárlabdacsapatnak. Reméljük, hogy a megújult és kibővített sportcsarnokban nem lesz hiány a lelkes buzdításban, és a gárda eléri a kitűzött célt!

Mindezek után Méhes András átnyújtotta a Wamsler SE és a Basketball Group – a csapatot menedzselő cég – között kötött új reklámszerződésről szóló dokumentumot Dániel Tamásnak, a BG ügyvezető igazgatójának.

Székyné dr. Sztrémi Melinda polgármester asszony Salgótarjáni városa nevében megköszönte azt az élményt – a két Európa-bajnoki középdöntő válogatott mérkőzést –, amelyben a sportszerető szurkolókat részéssítették a kosarasok a megújult és nagyobb befogadóképességű sportcsarnokban. A városvezető

szerint a tarjáni kosárlabdázók magasra tették a mércét az élvonalbeli célok kitűzésével, de a polgármester asszony is reméli, hogy egy év múlva Salgótarján már legmagasabb osztályú kosárlabdacsapattal büszkélkedhet.

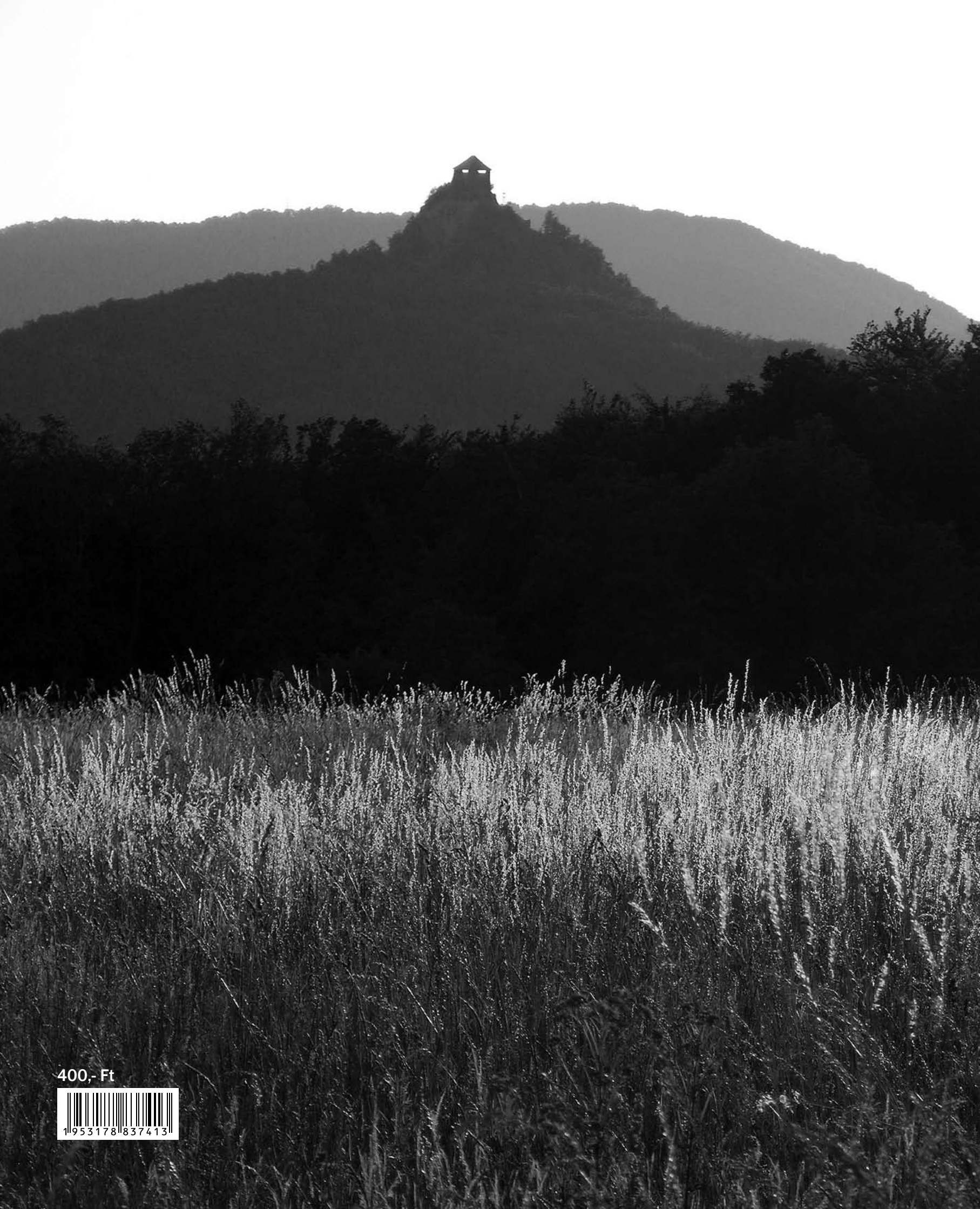
Székyné dr. Sztrémi Melinda kihangsúlyozta, hogy amennyiben az első osztályú remények valóra válnak, akkor biztos, hogy a csapat nem fog magára maradni, hiszen már elindult egy példaértékű összefogás Salgótarjában a magas szintű kosárlabda érdekében. A polgármester asszony méltatta a csapat és a támogató cég példás együttműködését. Mint említette, ehhez az összefogáshoz csatlakozott Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata, amelynek sportkonceptiójában is kiemelten szerepel a kosárlabda támogatása.

Székyné dr. Sztrémi Melinda leszögezte: a város önkormányzata kiemelten fogja segíteni a kosárlabdacsapatot, ha a gárda az önmege által kitűzött magas célt eléri. A város első polgára ugyanakkor rámutatott, hogy az élvonalbeli álmok megvalósításához a magas szintű szakmai munka mellett nagyon sok pénzre lesz szükség, amelyhez kevés a Wamsler SE és az önkormányzat segítségével, ezért a csapat vezetőinek új támogatókat is be kell vonniuk a munkába. „Tegyük érte!” – adta ki szinte a jelszót a polgármester asszony, aki hangsúlyozta: bízik a sikerben.

A sajtótájékoztatón lapunk képviselője arról faggatta a kettős szerepkört betöltő Dániel Tamást: vezető edzőként ki tudja-e „verni” csapatából a bajnoki címet, és a gárdát működtető menedzsercég ügyvezető igazgatójaként össze tudja-e szedni az A-csoportos szerepléshez szükséges több tízmillió forintot? - Mindezeket a célokat természetesen nem egyedül akarom megvalósítani – mondta Dániel. – Abban biztos vagyok, hogy a játékosok minden tőlük telhetőt megtesznek a feljutás érdekében. Azt se hagyjuk figyelmen kívül, hogy a szakmai munka irányításában itt áll mellettem Borisz Maljkovics, egy igazi szerb „fanatikus”, akinek a hite, tudása, tapasztalata sokat fog segíteni céljaink elérésében. Az anyagi háttérrel annyit mondhatok, hogy nemrégiben felváltottam céljainkat Lénárd Béla úr, a Wamsler SE vezérigazgatója előtt, aki erre az eshetőségre azt mondta, hogy az egy kellemes probléma lesz, amelynek megoldására bizonyára találunk majd megoldást.

A Wamsler SE-Salgótarján legénysége megkezdte a nagy menetelést: győzelmekkel rajtolt az NB I B-s bajnokságban.

400,- Ft

